

NORGES
IDRETTSFORBUND

RAPPORT ETISK OG TRYGG IDRETT

14. april 2021

www.idrettsforbundet.no

Vår visjon er Idrettsglede for alle.

Vårt formål er at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett etter egne ønsker og behov, uten å bli utsatt for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.

Våre aktivitetsverdier er Idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet.
Våre organisasjonsverdier er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd.

Våre grunnleggende veivalg er leken, ambisiøs, ærlig og inkluderende.

Forord

Denne sluttrapporten til Idrettstinget 2021, er egentlig en underveisrapport. Den svarer på bestillingen fra Idrettstinget i 2019, men peker også framover mot et videre arbeid i neste tingperiode.

Rapporten er levert Idrettsstyret av den administrative arbeidsgruppen som idrettsstyret nedsatte i januar 2020. Fra idrettsstyret har Astrid Strandbu og Johann Olav Koss både fulgt arbeidet og deltatt aktivt i prosessene fra start til slutt. Siri Grønborg Christensen ledet arbeidsgruppen fram til hun gikk i svangerskapspermisjon høsten 2020, og arbeidet er siden blitt ledet av Cecilie Prebensen. Øvrige medlemmer av gruppa har vært Håvard B. Øvregård og Per Tøien.

Idrettsstyret er blitt fremlagt statusoppdateringer hele tiden underveis, og organisasjonen – særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag – er på forskjellig måte og i varierende grad blitt involvert i arbeidet med de fem forskjellige leveransene.

Arbeidet med denne rapporten for en etisk og trygg idrett hviler på arbeid som er gjort tidligere, og peker også fremover på arbeid som må gjøres. Norges idrettsforbund har hatt en vedtatt og langt på vei etterlevd visjon om å skape idrettsglede for alle. Sammen med verdiene og konkretiseringen av dem i aktiv handling, utgjør det grunnlaget som rapporten er skrevet ut fra. Etikken som faller ut av visjonen og verdiene, definerer både hvem Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité er, og gir retning og forpliktelser for alt arbeid i organisasjonen. I det perspektivet er det arbeidsgruppens håp at rapporten vil være et viktig bidrag til en enda bedre idrett, en enda tryggere idrett og en idrett som vet hvor den er – og hvor den skal.

Oslo, 10. april 2021

Cecilie Prebensen

Siri Grønborg Christensen

Håvard B. Øvregård

Per Tøien

Astrid Strandbu

Johann Olav Koss

Foto: Yifei Chen, Unsplash

Innhold

Innledning	7
Bakgrunn og rammer for arbeidet	8
Rammer og metode for arbeidsprosessen i tingperioden 2019- 2021	11
Leveransene: Utvikling og prioritering av tiltak	13
Leveranse 1: Etiske leveregler og tilhørende kompetansearbeid.....	14
Bakgrunnen for forslaget	14
Prosess, faser i arbeidet og forslag til løsninger	14
Veien videre	24
Leveranse 2: Etisk råd.....	26
Bakgrunnen for forslaget	26
Prosess, faser i arbeidet og forslag til løsninger	26
Veien videre	36
Leveranse 3: System for varsling og håndtering av varsler.....	38
Bakgrunnen for forslaget	38
Prosess, fasene i arbeidet og forslag til løsninger	38
Veien videre	44
Leveranse 4: Prosess for saker til idrettens domsutvalg.....	46
Bakgrunnen for forslaget	46
Prosess, fasene i arbeidet og forslag til løsninger	46
Veien videre	56
Leveranse 5: Krav til godt styresett	58
Bakgrunn	58
Prosess, faser i arbeidet og forslag til løsninger	58
Veien videre	67
Anbefalinger til det videre arbeidet for tingperioden 2021 til 2023	68

Idretten skal være en inkluderende arena der alle er like mye verdt, føler tilhørighet og opplever gjensidig respekt.
Foto: Alliance Football Club, Unsplash

Innledning

Norsk idrett er bygget på tillit. Tillit til hverandre, til en rettferdig konkurranse og til en demokratisk og godt styrt organisasjon. Hver gang denne tilliten brytes, mister vi noe og noen på veien. Tillit er ikke noe som kan kreves, men kun noe vi kan bygge over tid og fortjene.

For å oppnå Norges Idrettsforbunds ambisjon om å være en idrettsorganisasjon i verdensklasse, er norsk idretts arbeid for en etisk og trygg idrett et viktig fundament. Vår visjon, våre verdier, lover og etiske leveregler er viktige rettesnorer og et grunnlag for å tydeliggjøre hva og hvem norsk idrett er, og hva som gjør idretten unik. De gir oss et felles grunnlag som er viktig for å bygge både stolthet og fellesskap, fordi måten vi «er» på, er med på å definere hvem vi er og hvem vi skal være. En felles etisk plattform og tydelige krav til godt styresett gir retning for hele vår virksomhet. Det gir en felles referanseramme og mulighet til å bygge tillit mellom menneskene i idretten, og til norsk idrett som helhet.

Idrettstinget vedtok i 2019 å styrke arbeidet med en etisk og trygg idrett, med et mandat om å utrede tiltak som vil utvikle organisasjonens arbeid på feltet både i perioden frem til tinget 2021, og i neste tingperiode fram mot 2023. Fokuset for arbeidet i perioden 2019 til 2021 har vært på viktige forbedringsområder for hele idrettsorganisasjonen, og på å skape felles rammer for et etisk og trygt idrettsmiljø. Forslag til leveranser inkluderer innføring av etiske leveregler og etisk råd, utbedring av system for varsling og prosesser til domsutvalget, samt tydelige krav til godt styresett. Disse utgjør fem separate, men likevel tematisk sammenhengende leveranser.

Denne rapporten tar for seg arbeidet som er blitt gjennomført, og presenterer både prosess og resultatet for hver leveranse. Den tar også for seg det metodiske oppsettet som ligger til grunn for arbeidet, og vurderinger av videre arbeid for å iverksette den enkelte leveranse. Alle er behandlet hver for seg av Idrettsstyret, og er samlet her i en felles rapport som tilbakemelding til Idrettstingets bestilling i 2019. Rapporten som helhet, presenteres både for Idrettsstyret og for Idrettstinget våren 2021.

God lesning!

Bakgrunn og rammer for arbeidet

TINGVEDTAKET 2019 OM EN ETISK OG TRYGG IDRETT

På Idrettstinget 2019 fremmet idrettsstyret følgende forslag, som ble enstemmig vedtatt: **13.14: Utrede hvordan etikkarbeidet kan styrkes i organisasjonen – forslag fra idrettsstyret**

Forslag:

- 1. Idrettsstyret skal i tingperioden utrede hvordan arbeidet med en etisk og trygg idrett kan styrkes ytterligere i organisasjonen.*
- 2. Arbeidet skal resultere i tiltak i tingperioden, og eventuelle forslag til neste Idrettsting*

Begrunnelse for forslaget

NIF har i dag en rekke tiltak for å sikre et etisk og trygt idrettsmiljø, i samsvar med idrettens verdigrunnlag. Tiltakene spenner vidt, fra de overordnede verdiene, slik de er nedfelt i NIFs lov og idrettspolitisk dokument, til regler om habilitet, antidoping og manipulering av idrettskonkurranser, retningslinjer mot seksuelle trakassering, idrett og alkohol, NIFs varslingskanal mv. Arbeidet følges opp blant annet gjennom forebyggende arbeid, og bistand til organisasjonen i konkrete saker.

Idrettsstyret ønsker at det gode arbeidet som i dag gjøres på disse områdene i enda større grad skal samles i et helhetlig arbeid, og en helhetlig politikk, for å sikre et etisk og trygt idrettsmiljø. Et slik arbeid vil også omfatte vurdering av hvilke krav idretten skal stille til godt styresett og antikorrupsjon.

Idrettsstyret bør blant annet vurdere behovet for etablering av overordnede etiske leve-regler for hele organisasjonen i samsvar med idrettens verdier, revisjon av NIFs regler og retningslinjer, etablering av nye organer eller endret mandat for eksisterende organer.

Idrettsstyret bør også vurdere om, og eventuelt på hvilken måte, det foreslåtte NIFs lov- og kontrollutvalg kan bidra til styrke NIFs arbeid på disse områdene. En felles varslingskanal for hele idretten, og et idrettsombud, slik foreslått av Oslo Idrettskrets, bør også vurderes.

OPPFØLGING AV VEDTAKET

Idrettsstyret nedsatte i januar 2020 en administrativ arbeidsgruppe med oppgave å anbefale

- rammer og prosess for arbeidet fram til tinget i 2021 og eventuelt neste ting i 2023
- konkrete tiltak for å fremme målet om en etisk og trygg idrett
- hvordan arbeidet for en etisk og trygg idrett bør organiseres internt i idrettsorganisasjonen

Arbeidsgruppen er bredt sammensatt med representanter fra juridisk avdeling, organisasjonsavdelingen og fra breddeidrett. Fra Idrettsstyret følger Astrid Strandbu og Johann Olav Koss arbeidet. Resultater fra arbeidet ble presentert styret i rapport form i april 2021, og forslag som skal til Idrettstinget 2021 som en del av arbeidet, ble lagt fram på idrettsstyrets møte i mars og april 2021. Utkast til leveranser fra arbeidet til tinget 2021, og dermed rapportens innhold, ble presentert for styret i januar 2021.

Arbeidet for en etisk og trygg idrett er et kontinuerlig arbeid hvor vi alltid kan bli bedre. Samtidig vil det alltid være behov som overstiger de ressursene organisasjonen til enhver tid disponerer. I oppstarten av arbeidet med oppfølging av vedtaket har det derfor vært viktig å både skape oversikt og gi klare prioriteringer for leveranser. Fokuset for arbeidet i perioden 2019 til 2021 har vært på å skape helhetlige rammer for arbeidet, og ta tak i viktige forbedringsområder for hele idrettsorganisasjonen. Arbeidsgruppen har prioritert følgende leveranser til vinter/vår 2021 som vil gjelde for hele norsk idrett:

1. Etiske leveregler og tilhørende etisk kompetansearbeid
2. Utrede grunnlag, rammer og mandat for et felles etisk råd
3. Gjennomgang og forslag til endringer av prosess for varsling og behandling av varslingssaker for alle organisasjonsledd
4. Gjennomgang og forslag til utbedringer av prosess for saksgang til domsutvalget
5. Vurdering av til krav til godt styresett og antikorrupsjon (herunder system for valgprosesser)

Leveransene tar utgangspunkt i begrunnelsen fra tingvedtaket, andre relevante forslag til Idrettstinget i 2019, analyse av godt styresett fra Points-arbeidet¹, samt innspillmøter fra særforbund og idrettskretser. Det må også understrekes at det har vært mange andre leveranser som har vært gjennomført i perioden, som del av verdiarbeidet til NIF, særforbund og idrettskretser som styrker arbeidet for en etisk og trygg idrett. Eksempler på dette er arbeidet mot rasisme, utviklingen av politiattestordningen, nyhetsbrev til idrettslag om tiltak mot seksuell trakassering, rapport om inkluderingsarbeid m.m.

I tingvedtaket legges det opp til et sett med tiltak i inneværende periode, og forslag til tiltak i neste tingperiode. Forslag til tiltak fram mot Idrettstinget i 2023 vil presenteres til slutt i denne rapporten, og vil følges opp videre av idrettsstyret i etter idrettstinget i mai.

¹ Internasjonalt prosjekt om etikk og godt styresett i regi av EOC. Som del av prosjektet gjennomførte hvert land en analyse av styrker og svakheter i sitt styresett kalt SIGGS; Support the implementation of good governance in Sports.

Referanser styreprotokoll for oppfølging av vedtaket

- a) Idrettstinget 2019 vedtak i sak 13.14:
Utrede hvordan etikkarbeidet kan styrkes i organisasjonen
- b) Idrettsstyremøte nr. 2 (2019-2021) sak 16:
Oppfølging av protokoll fra Idrettstinget, 29.-30. august 2019
- c) Idrettsstyremøte nr. 5 (2019-2021) sak 40e Orienteringssaker:
Oppfølging tingsaker kulepunkt 3: Etikk
- d) Idrettsstyremøte nr. 6 (2019-2021) sak 54 e):
Oppfølging idrettstinget – Etikk, 3. januar 2020
- e) Idrettsstyremøte nr. 10 (2019-2021) sak 78:
Konsekvenser av koronasituasjonen, 18.-19. mai 2020
- f) Idrettsstyremøte nr. 13 (2019-2021) sak 114:
Oppfølging av etikkarbeidet i norsk idrett, 15. oktober 2020
- g) Idrettsstyremøte nr. 18 (2019-2021) sak 144:
Oppfølging av etikkarbeidet i norsk idrett, 19. januar 2021
- h) Idrettsstyremøte nr. 19 (2019-2021) sak 154:
Oppfølging av etikkarbeidet i norsk idrett, 9. februar 2021
- i) Idrettsstyremøte nr. 20 (2019-2021) sak 170
Oppfølging av etikkarbeidet i norsk idrett, 15. og 16. mars 2021
- j) Idrettsstyremøte nr. 22 (2019-2021) sak 220:
Oppfølging av etikkarbeidet i norsk idrett, 13. og 14. april 2021

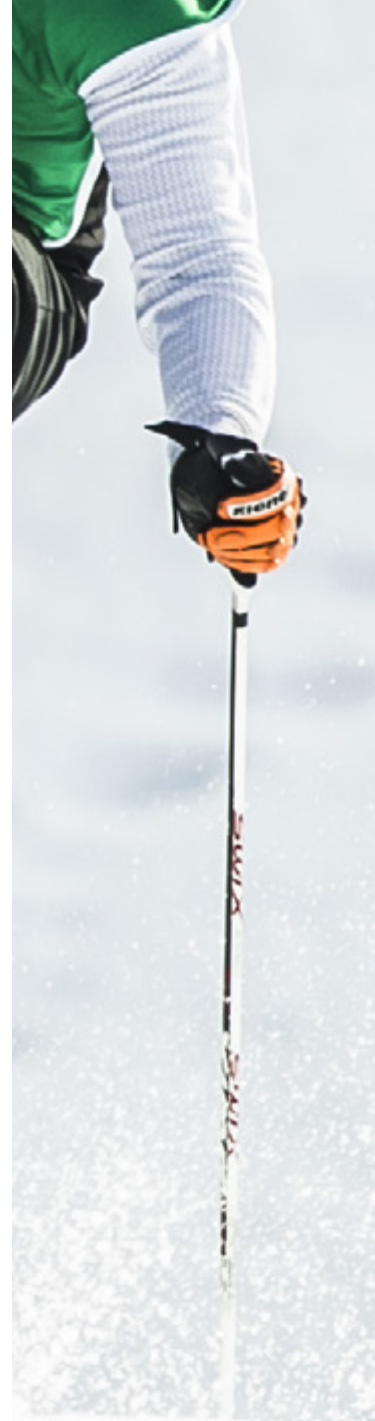

Foto: Eirik Førde

DESIGNTENKNING

Prosess som fokuserer på å avdekke behov, løse riktig utfordring og sette mennesket i fokus

- Oppdage muligheter
- Utfordre antagelser
- Omdefinere problemet
- Få nye perspektiver
- Bli inspirert

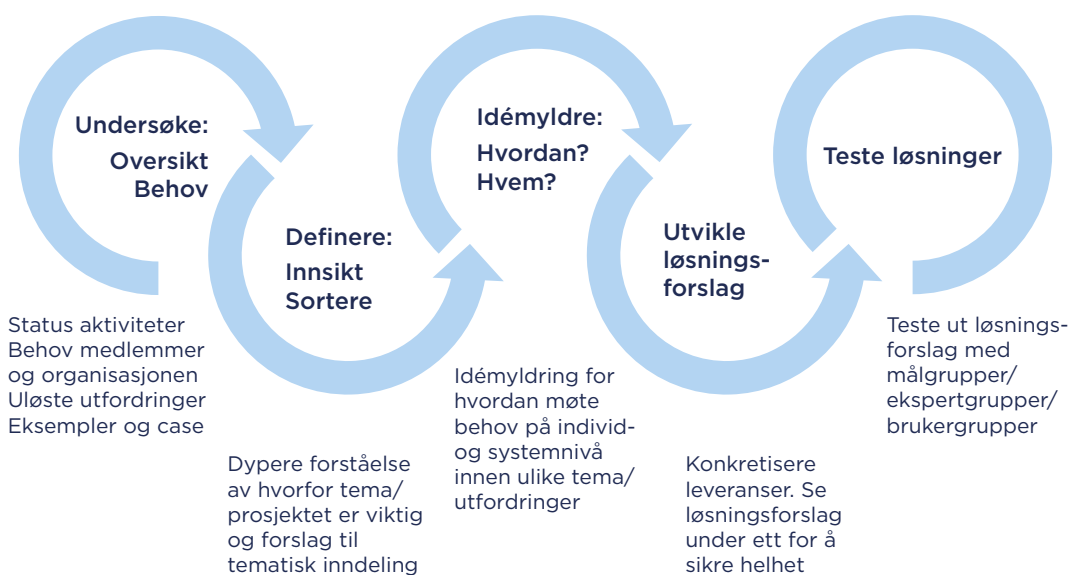
(Kilde: Lent)

Rammer og metode for arbeidsprosessen i tingperioden 2019–2021

Metode for arbeidet

Metodikken vi valgte å basere mye av prosessen for arbeidet på, er designtenking. Dette er en metode hvor empati for brukergruppen og deres utfordringer står i sentrum². Dette er også en metode som legger opp til og gir rom for en bred og inkluderende prosess. Designtenkning ble både brukt for prosessen som helhet og for hver enkelt leveranse.

Brukerbeskrivelser og definisjon av behov gir i metoden basis for å formulere viktig innsikt. Denne innsikten brukes så videre for å lage konkrete løsningsforslag for å møte/løse brukerens, og i dette tilfelle organisasjonens, behov. Løsningsforslag kan så testes ut og forbedres. Tegningen under viser prosessen som helhet:

² Kilde er LNUs rapport «Livsmestring i skolen» 17. januar 2017 <https://www.lnu.no/wp-content/uploads/2017/01/lis-sluttrapport-1.pdf>, der LENT er kilde til definisjon. www.lent.no/designthinking

Det ble også definert fire hjelpespørsmål med egne mål, som del av prosessen. De gir viktige rammer for videre arbeid med leveranser og prioritering av tiltak. Disse ble både diskutert inngående av arbeidsgruppen og besvart av ulike deler av organisasjonen:

Hvorfor Hvorfor er arbeidet for å styrke en etisk og trygg idrett viktig?
Hvorfor er det viktig som del av visjonen om idrettsglede for alle?
Hvorfor er det viktig som mål for organisasjonen?

Mål: Innsikt i viktige perspektiver fra ulike deler av organisasjonen om hvorfor arbeidet for en etisk og trygg idrett er viktig, hvorfor det er viktig med et helhetlig arbeid og hva det er viktig å tenke på for å skape et godt handlingsgrunnlag for tiltak og leveranser

Hva Hva skal vi sette søkelyset på for å oppnå målet om en etisk og trygg idrett? Hvilke tematiske områder bør arbeidet omfatte? Og innen det enkelte tema, hvilke etiske mål (leveregler) bør være med?

Mål: Et sett med leveregler som oppfyller målet om en etisk og trygg idrett, og som dekker alle tematiske områder og virksomhetsområder som berører den daglige driften til norsk idrett (Code of Conduct)

Hvordan Hvordan skal vi nå målet om å styrke arbeidet for en etisk og trygg idrett? Hvilke tiltak er viktig å følge opp videre? Hvilke nye tiltak bør vi sette i gang?

Mål: Et sett med tiltak, gamle og nye, knyttet til hver etisk leveregel, som bygger bro fra der vi er i dag til ønsket situasjon for arbeidet med å styrke en etisk og trygg idrett

Hvem Hvem har ansvar for å foreslå, iverksette og følge opp arbeidet med å styrke en etisk og trygg idrett? Hvem har myndighet til å ta viktige etiske beslutninger i organisasjonen? Hvem har ansvar for å sørge for at etiske retningslinjer etterleves?

Mål: Idretten har en klar ansvarsfordeling mellom sine organisasjonsledd, deres demokratiske valgte organer, oppnevnte utvalg og administrasjon for å ta beslutninger for, iverksette og følge opp et godt etisk arbeid.

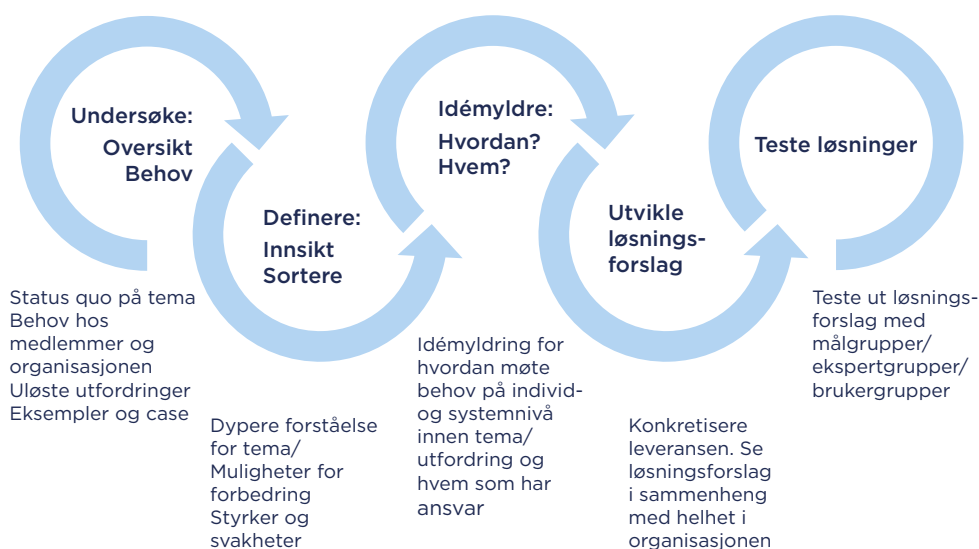
I tillegg var det et viktig perspektiv å vurdere hvordan organisasjonen kan måle og rapportere framdrift og utvikling. Dette gjelder både for arbeidet som helhet, og for hver enkelt leveranse.

Målene som er beskrevet over i «Hvorfor», «Hva» og «Hvem» er godt ivaretatt gjennom de fem definerte leveransene i inneværende tingperiode. Derimot vil målet beskrevet under «Hvordan» defineres videre i neste periode fram mot 2023.

Leveransene:

Utvikling og prioritering av tiltak

Metodisk tilnærming for hvert av de fem forslagene har vært samme prosess med designtenkning, som for arbeidet som helhet. Figuren under viser stegene i prosessen og beskriver kort hver del. Det er også et viktig prinsipp for prosessen for hver leveranse, at løsningsforslag testes ut, sendes tilbake for idémyldring og så forbedres. Viktige milepæler underveis er å forelegge representanter for målgruppen og ekspertgrupper utkast som er under utvikling, for kommentarer og innspill.

Sentralt for arbeidet i perioden 2019 til 2021 har vært å skape rammer og strukturer for å styrke arbeidet med en etisk og trygg idrett, og ta tak i viktig forbedringsområder for organisasjonen. NIF har prioritert følgende leveranser som vil gjelde for hele norsk idrett, til vinter/vår 2021:

1. Etiske leveregler og tilhørende etisk kompetansearbeid
2. Utrede grunnlag, rammer og mandat for et felles etisk råd
3. Gjennomgang og forslag til endringer av prosess for varsling, og behandling av varslingssaker for alle organisasjonsledd
4. Gjennomgang og forslag til utbedringer av prosess for saksgang til domsutvalget
5. Vurdering av til krav til godt styresett og antikorrupsjon (herunder system for valgprosesser)

Prioritering av nettopp disse fem leveransene er basert på ordlyden i vedtaket fra Idrettstinget 2019, analyse av godt styresett i organisasjonen og rapporten til åpenhetsutvalget, tingforslag fra Oslo idrettskrets og innspill fra samtaler og møter med særforbund og idrettskretser. Det er også gjort en vurdering i arbeidsgruppen om hvor «skoen trykker mest» i dagens verdiarbeid i organisasjonsledd i idretten.

Leveranse 1:

Etiske levereregler og tilhørende kompetansearbeid

BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

I begrunnelsen for idrettstingvedtaket om å styrke arbeidet for en etisk og trygg idrett, er det spesielt fremhevet at det bør vurderes å innføre overordnede etiske levereregler for hele norsk idrett. Dette er basert på behovet for både å tydeliggjøre og samordne det gode arbeidet organisasjonen allerede gjør, og i større grad løfte fram helheten i idrettens etiske arbeid. Felles etiske levereregler vil kunne styrke idretten gjennom:

- Et felles **etisk rammeverk** for hele organisasjonen
Det er viktig at Norges idrettsforbund er tydelig på hva vi står for, og at vi har en felles og klart formulert forventning for hva som er ønsket oppførsel og handlinger.
- Å styrke organisasjonens **etiske innsats**
Idretten bør ha et rammeverk som styrker etisk handlekraft og bevissthet både på og utenfor idrettsarenaer, i drift av organisasjonen og i møtene mellom mennesker.
- Å styrke **felles forståelse av normer og verdier**
En felles etisk plattform vil fremme og tydeliggjøre innholdet i idrettens grunn-dokumenter, gi rom for å løfte viktige verditema, og legge til rette for en lik forståelse av normer og verdier på tvers av aktiviteter og verdiarbeid
- En felles ramme for **reaksjoner på uønsket adferd** på tvers av idretten
En overordnet ramme for forventet adferd og samhandling vil gi et grunnlag for felles reaksjoner på tvers av idretter og organisasjonsledd.

Med dette som bakteppe satte arbeidsgruppen i gang en større prosess for å utforme etiske levereregler for organisasjonen, med vekt på bred involvering og forankring av resultatet.

PROSESS, FASER I ARBEIDET OG FORSLAG TIL LØSNINGER

Mål og prosess

I juni 2020 gikk startskuddet for å lage et forslag til etiske levereregler for hele norsk idrett. Målet for arbeidet var å lage et kortfattet dokument med klare forventninger til hvordan vi alle skal oppføre oss som medlemmer, frivillige, tillitsvalgte, ansatte, utøvere og tilskuere i idretten. De etiske leveregelene skal både være en rettesnor for våre handlinger, og gi et felles rammeverk for idrettens verdiarbeid.

Workshop 1 og 2
i arbeidsgruppen

Innspill
IK, SF, IR

Workshop
utvalgte rep.

Innspill
idrettsstyret

August og
september

Desember
og februar

Februar

Mars

Resultatmål for leveranse 1:

Et sett med leveregler for alle i norsk idrett som oppsummerer:

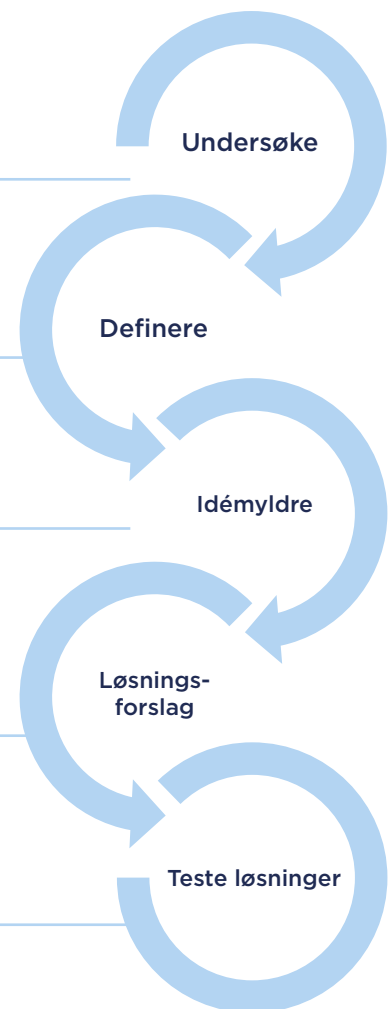
- Forventninger til oppførsel og samhandling
- Forventninger til etisk praksis på tvers av organisasjonen

Foto: Eirik Førde

Medvirkning fra hele organisasjonen har vært et viktig premis for prosessen for å lage felles etiske leveregler. Prosessen ble lagt opp til å gjennomføres steg for steg, og digitale møter er blitt gjennomført underveis for å få innspill fra alle deler av organisasjonen. Hvert steg i prosessen har vært med på å definere og forme resultatet. Fra å legge overordnede rammer og inndeling for levereglene i de første stegene med arbeidsgruppen, idrettsstyret og i ledermøtet, til å definere tema og titler for levereglene i innspillmøter med idrettskretser, særforbund og idrettsråd, til å formulere hver leveregel fullt ut i workshop med representanter fra ulike deler av organisasjonen. Resultatet er så prøvet ut med representanter i styret og fra idrettslag

Faser i arbeidet og forslag til løsninger

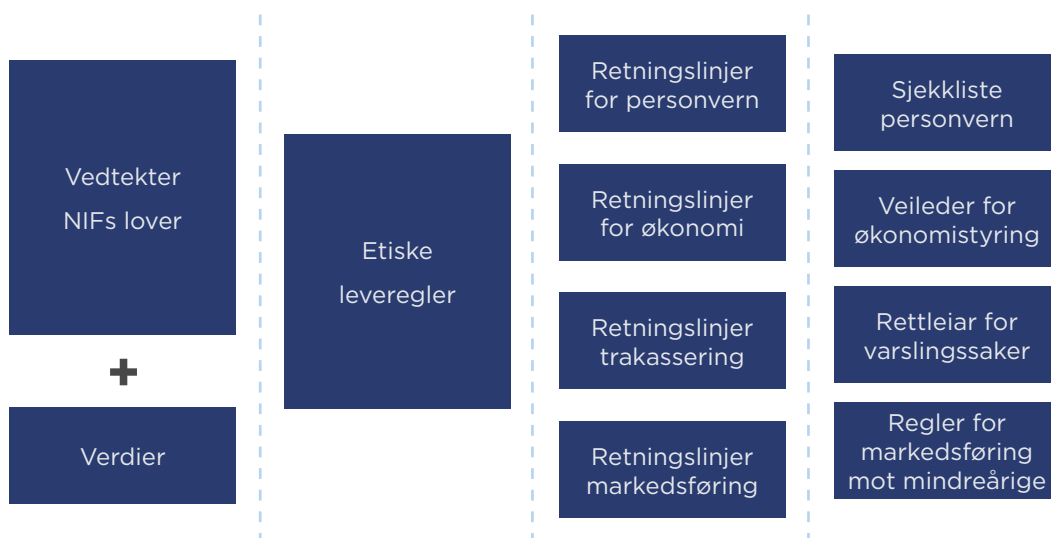
- Innsamling av relevant informasjon om etiske retningslinjer fra nasjonale og internasjonale organisasjoner i og utenfor idretten
 - Analyse av rollen til etiske leveregler i organisasjonen
 - Innsikt i viktige definisjoner og rammer for arbeidet
-
- Definere virkeområdet og innordning i grunddokumenter
 - Innspill fra idrettsstyret og ledermøtet om tema og rammer
 - Lande overordnet inndeling
 - Prinsipper for utforming av leveregler
-
- Innspillmøter med idrettskretser, særforbund og idrettsråd / idrettslag om tema og titler til levereglene
 - Workshop med representanter fra ulike organisasjonsledd med oppdrag å formulere forslag til hver leveregel
-
- Introduksjon om grunnlaget for levereglene, og hvem de gjelder for.
 - Et sett med etiske leveregler i tre deler, som ivaretar mennesker, idrettsaktiviteten og organisasjonen
 - Kommunikasjons- og kompetansearbeid som sikrer kunnskap og eierskap
-
- Diskusjon og vedtak i styret 16. mars 2021
 - Test og tilbakemeldinger fra tillitsvalgte og ansatte i NIF, idrettskretser og særforbund
 - Test og tilbakemeldinger fra Idrettslag

Undersøke

Fra juni til oktober 2020 jobbet arbeidsgruppen med å finne rammer og form for dokumentet. Det ble innhentet inspirasjon og læring fra andre organisasjoner internasjonalt og nasjonalt, og eksempler fra både i og utenfor idretten. Viktige eksempler vi har sett til er IOC og EOC sitt arbeid, idrettsforbundene i Sverige og Sveits' sine kodekser for oppførsel, samt etiske retningslinjer fra internasjonale forbund. I tillegg har NHO sine råd for etiske retningslinjer og eksempler fra norsk frivillighet vært viktige bidrag til analysen.

En viktig del av å undersøke handlet også om å analysere etiske levereglers rolle i organisasjonen og hvordan dokumentet kan bli en levende del i arbeidet for å styrke en etisk og trygg idrett. På den ene siden handler dette om hvordan dokumentet kan styrke de formelle strukturene, det vil si hvordan vil det passe inn med øvrige grunndokumenter og retningslinjer som gir rammer for all aktivitet i idretten. Våre undersøkelser viser at etiske leveregler vil kunne være et viktig bindeledd mellom NIFs lov og hva organisasjonen forventer av medlemmer, tillitsvalgte og ansatte når det kommer til oppførsel og integritet. Det kan også være et viktig oppsummerende dokument for alle de ulike retningslinjene og veilederne organisasjonen har. De etiske levereglene vil også kunne bli et viktig referansedokument som andre egenerklæringer, retningslinjer og annet verdiarbeid tar utgangspunkt i.

På den andre siden viser vår analyse at arbeidet med etiske leveregler vil kunne styrke arbeidet med å skape en felles etisk og trygg kultur. Levereglene vil kunne være idrettens felles regler for samspill, og vil sette rammen for hvordan vi ønsker at all aktivitet skal foregå på tvers av idretter og organisasjonsledd. Å styrke idrettens felles arbeid rundt etikk vil være viktig både for å bidra til en mer enhetlig praksis der det er kulturelle forskjeller mellom ulike idretter og nivåer i organisasjonen, og for å vise omverdenen hva og hvem norsk idrett er og hva vi sammen står for.

Den overordnede analysen viser også at det er et viktig kulturperspektiv³ og et hovedmål med arbeidet med å styrke en etisk og trygg idrett, at en felles vektlegging av etikk kommer til uttrykk i daglige handlinger og daglig aktivitet. Gjennom arbeidet som nå utformes, er det viktig at vi evner å ta etikk ned i praksis hvor medlemmer, utøvere, tillitsvalgte, ansatte og tilskuere samhandler hver dag, og sikre at holdninger og handlinger i idretten gjør at alle, barn som voksne, blir møtt på en god måte og føler seg ivaretatt.

Analyse og innspill underveis i prosessen viser at å øke kunnskap og handlingsevne gjennom et godt kompetanse- og kommunikasjonsarbeid er vel så viktig som å utforme selve levereglene, og bør være en integrert del av et løsningsforslag. Dette vil over tid forsterke felles forståelse av de normer og verdier som fremmes gjennom levereglene, og styrke etisk handlekraft og bevissthet i organisasjonen.

“

Vi jobber for et etisk levevis som får alle i idretten til å tenke og handle på en måte som ivaretar hverandre, idrettsaktiviteten og organisasjonen.

Definere

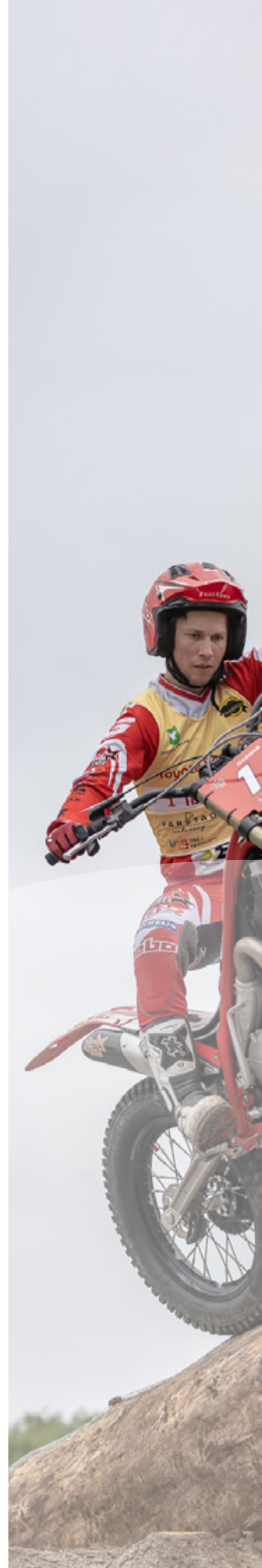
Basert på informasjon og innsikt fra undersøkelsene om behov i organisasjonen og erfaring fra andre organisasjoners arbeid med etiske retningslinjer, arbeidet gruppa videre med å definere rammer og utforming for levereglene. Viktige milepæler var å finne en inndeling som gir mest mulig mening for hele idretten, og som er godt samkjørt med normgivende dokumenter i internasjonal og norsk idrett. Dette inkluderte også hvordan leveregler bør utformes og formuleres.

I desember var temaet etisk og trygg idrett og etiske leveregler oppe på det digitale ledermøtet for ledere i særforbund og idrettskretser, og vi hadde en workshop hvor arbeidsgruppen fikk tilbakemeldinger på hva som er rett tilnærming, og hvilke elementer det er viktig å vektlegge. Flere pekte på at det er viktig å komme fram til tydelige leveregler som er enkle å kommunisere, skape kjennskap til og etterleve, og som kan fungere som et rammeverk for tilbakemelding og reaksjoner på uønsket adferd.

Ut ifra arbeidsmøter i arbeidsgruppen og tilbakemeldingene fra ledergruppen i NIF og ledermøtet i desember landet vi på en inndeling av levereglene hvor det er en kort innledning og tre hovedkategorier for levereglene. Innledningen vil kort oppsummere grunnlaget for de etiske levereglene, som idrettens visjon, formål og verdier samt hvem de etiske levereglene gjelder for. Dokumentet ble deretter delt inn i tre deler, hvor en del vektlegger ivaretagelse av menneskene i idretten, en vektlegger ivaretagelse av idrettsaktiviteten og en vektlegger ivaretagelse av organisasjonen. For hver kategori definerte vi også ett sett med spørsmål for å gi retning til videre innspill til utforming og innhold.

³ Når vi her referer til organisasjonskultur har vi tatt utgangspunkt i Henning Bang sin definisjon: «Organisasjonskultur er de sett av felles normer, verdier og virkelighetsoppfatninger som utvikles i en organisasjon når medlemmene samhandler med hverandre og omgivelsene, og som kommer til uttrykk i medlemmenes handlinger og holdninger...»

Bang, Henning «En begrepsavklaring» *Psykologitidsskriftet*, Fagartikkel, 5. april 2013. <https://psykologitidsskriftet.no/fagartikkel/2013/04/organisasjonskultur-en-begrepsavklaring>

Hvordan ivareta menneskene i idretten, og at vi har en god samhandling.

- Hvordan kan vi være en organisasjon for alle? Hvilke mellommenneskelige hensyn er viktige?
- Hva er viktig adferd når det kommer til hvordan hver og én av oss oppfører oss?

Hvordan ivareta idrettsaktiviteten på en god måte, og sikre en rettferdig konkurranse?

- Hva er viktig for at vi alle oppfatter en konkurranser som rettskaffen, og idretten som en arena som er lik for alle?
- Hva er viktige grunnlag og prinsipper for å drive idrett i både topp og bredde?

Hvordan ivareta organisasjonen, og sikre at den styres godt.

- Hva er viktige etiske hensyn i drift, administrasjon og ledelse av organisasjonen?
- Hva er viktige hensyn for å sikre tillit til forvaltningen av våre felles ressurser og lederskapet som står i spissen både lokalt og sentralt?

Når det kom til formulering av levereglene var det også en klar felles oppfatning om at de bør representere en kraft i det etiske arbeidet, og at hver regel i hovedsak bør være positivt formulert og klart uttrykke hva vi ønsker å oppnå. Et viktig hensyn er også at de må være enkle å huske og forstå, og være enkle å ta i bruk. Videre var det ønske at levereglene skulle reflektere viktige strategiske dokumenter som Idretten vil! og Idretten skal!, samt idrettens verdier og veivalg.

Foto: Rune Helliesen

Idémyldre

Rammene definert i forrige fase, utgjorde grunnlaget for videre idémyldring og innspillmøter med ledere i idrettskretser og særforbund, samt representanter fra idrettsråd og idrettslag. Møtene var avgjørende for å sikre god medvirkning i prosessen, og at innholdet i de etiske leveregelene reflekterte hva alle ledd i organisasjonen synes er viktige. Fra de tre møtene fikk vi over 100 innspill per hovedkategori til tema og titler, i alt 319 forslag. Etter å ha sortert og oppsummert innspillene er det ni temaer som utkrystalliserte seg fordelt på de tre hovedkategoriene. Oppsummering viser følgende resultat:

Ivareta mennesker og god samhandling

- Inkludering og likeverd. Ingen diskriminering.
- Trygghet, respekt for hverandres grenser og nulltoleranse for all uønsket adferd
- Ærlighet, åpenhet, redelighet, god rolleforståelse og habilitet

Ivareta idrettsaktivitet og en rettferdig konkurranse

- En rettferdig idrettsaktivitet; ingen juks eller manipulasjon, fair play
- En ren idrettsaktivitet; Anti-doping, ærlighet, en ren idrett i topp og bredde
- En sunn idrettsaktivitet; Flest mulig - lengst mulig, mestring fremfor prestasjon, sunt forhold til kropp og helse

Demokrati og gode prosesser for beslutninger og valgordninger

- Viktigheten av demokratiske prosesser og bli hørt
- En åpen og gjennomsiktig organisasjon hvor beslutninger tåler dagens lys
- Godt styresett med fokus på etterrettelighet, gode systemer og rammer, miljø og bærekraft

Vi inviterte så 16 deltagere som representerte organisasjonen i topp og bredde, til å være med å skrive forslag til hver leveregel basert på innspillene vi hadde fått inn. Gruppen var bredt sammensatt og bestod av representanter fra alle ledd i organisasjonen, både ansatte og tillitsvalgte. Gjennom to workshops hadde deltagerne i oppgave å utforme konkrete forslag og formuleringer til hver av de etiske leveregelene, og diskutere hvordan de som helhet kan forankres i organisasjonen. Deltakerne var delt inn i grupper som hver kom med sine løsninger til hvordan leveregelene kunne se ut.

Resultatet fra workshopene ble sydd sammen av arbeidsgruppen slik at de fikk en helhetlig og enhetlig form. De ulike forslagene ble også samkjørt med Idretten vil! og Idretten skal! og andre viktige grunndokumenter og fagområder. Dette ble presentert for styret, som igjen ga sine kommentarer om styrker, svakheter og forslag til hvordan de etiske leveregelene kan tas i bruk og forankres i hele organisasjonen.

“

Idretten skal bidra til deltakelse for flest mulig lengst mulig, og en sunn utvikling av hele mennesket.

Foto: Sofie Torlei Olsen

Løsningsforslaget

Løsningsforslaget og resultatet av medvirkningsprosessen er et dokument med en klar tredeling, hvor de tre delene vektlegger ivaretagelse av menneskene, idrettsaktiviteten og organisasjonen. Det er også en innledning om idrettens felles visjon, formål og verdier, samt klargjøring av virkeområdet og grunnlag for reaksjoner.

ETISKE LEVEREGLER

Norges idrettsforbunds visjon er Idrettsglede for alle.

Vårt formål er at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett etter egne ønsker og behov, uten å bli utsatt for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.

Våre aktivitetsverdier er glede, fellesskap, helse og ærlighet. Våre organisasjonsverdier er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd.

Vår visjon, vårt formål og våre verdier ligger til grunn for idrettens etiske leveregler. Sammen er de en viktig rettesnor og et grunnlag for å tydeliggjøre hva og hvem norsk idrett er, og hva som gjør idretten verdifull og unik. De etiske levereglene gir oss et felles grunnlag som er viktig, for å bygge tillit, stolthet og fellesskap, og gir rammer og retning for hele vår virksomhet.

Idrettens etiske leveregler bygger på NIFs lov og vedtatte regelverk og retningslinjer. De gjelder for alle medlemmer, frivillige, tillitsvalgte og ansatte i norsk idrett. Idretten forventer også at foreldre, samarbeidspartnere og andre som deltar på idrettens arenaer respekterer disse levereglene. Brudd på idrettens etiske leveregler kan medføre reaksjoner i henhold til NIFs lov.

Menneskene

En inkluderende og likeverdig idrett

Idretten skal være en inkluderende arena der alle er like mye verdt, føler tilhørighet og opplever gjensidig respekt. Vi skal speile mangfoldet i samfunnet og aksepterer ikke negativ diskriminering. Alle skal, uansett forutsetninger og ambisjoner, få delta i og påvirke beslutninger som gjelder dem.

En trygg idrett

Idretten skal være en trygg arena hvor vi ta vare på hverandre og alle blir sett, hørt og kan være seg selv. Vi har nulltoleranse for alle former for mobbing, trakassering, vold og overgrep

En ærlig idrett

Idretten skal være en arena hvor vi er ærlige, redelige og har god rolleforståelse. Vi vurderer egen habilitet, viser vilje og evne til å drøfte etiske dilemma, og har rom for diskusjon og uenighet i åpenhet.

Idrettsaktiviteten

En rettferdig idrett

Idretten skal være en rettferdig arena uten juks eller manipulering hvor alle opplever fair-play og respekt for resultater. Vi sier nei til goder og fordeler som kan oppfattes som utilbørlige, og setter ikke penger på egne kamper og konkurranser.

En ren idrett

Idretten skal være ren, fri for doping og rus. Vi vil ha en idrett med like konkurransevilkår uten manipulering og uredelighet.

En sunn idrett

Idretten skal bidra til deltakelse for flest mulig lengst mulig, og en sunn utvikling av hele mennesket. Vi skal fremme fysisk og mental helse gjennom lek, mestring og fellesskap, et positivt forhold til mat, kropp og vekt, og et idrettsmiljø som setter helse foran prestasjon.

Organisasjonen

En demokratisk idrett

Idretten skal bygge på demokratiske prinsipper der alle medlemmer har rett til å være med, til å uttrykke seg og bli tatt på alvor. Vi viser lojalitet til demokratiske prosesser og fattede vedtak, samtidig som vi beskytter mindretallet.

En åpen idrett

Idretten skal være en åpen organisasjon med tilgjengelig informasjon om vedtak og prosesser. Vi fremmer samhandling, læring og delingskultur, og lytter til hele organisasjonen gjennom dialog, medvirkning og høringer.

En godt styrt idrett

Idretten skal være en organisasjon som vektlegger etiske standarder, godt styresett, og bærekraftige løsninger. Vi forvalter fellesskapets ressurser med respekt, jobber mot korrupsjon og tar hensyn til klima og miljø i all vår virksomhet.

Alle innspillmøtene og workshopene i løpet av prosessen har også tatt opp hvordan de etiske levereglene kan forankres i organisasjonen og bli en del av hverdagen for alle som er med i idretten. I første omgang er det tre områder vi har prioritert som del av løsningsforslaget:

Kommunikasjonsarbeid; Lansering av etiske leveregler i juni, egen nettside, årshjul for nyhetsartikler, plakater og materiell

Integrere levereglene i eksisterende kompetansearbeid. Viktige arenaer er trenerattest, styrekurs, lederutvikling, Bedre klubb m.m

Nettkurs, animasjons-snutter, og digitalt hefte om levereglene og etiske dilemma for å styrke kunnskap og handlingskompetanse

Teste løsningsforslag

Løsningsforslaget, både de etiske levereglene og det tilhørende kompetansearbeidet, vil prøves ut i organisasjonen. Ledergruppen i NIF og idrettsstyret har allerede kommet med sine kommentarer til hvordan levereglene og kompetansearbeidet kan styrkes. I løpet av april vil representanter fra idrettslagene og utøvere gjøre det samme. Forslaget vil løftes inn for idrettstinget i mai for vedtak. Det er også viktig å ta med seg at dette vil være den første versjonen av etiske leveregler som vedtas, og at det på senere Idrettsting vil være mulig å forbedre disse med bakgrunn i erfaringer fra arbeidet fremover på tvers av organisasjonen.

VEIEN VIDERE

Veien videre etter idrettstinget består av å forankre det fremtidige ansvaret for arbeidet med etiske leveregler sentralt i organisasjonen og ut i organisasjonsleddene, inkludert økonomiske rammer for arbeidet, samt planlegge og starte opp kommunikasjons- og kompetansearbeidet.

Ansvar for videre arbeid med de etiske levereglene

Som oppfølging av et strategi- og utviklingsprosjekt (SOU) i NIF sentralt er det planlagt opprettet en ny enhet under samfunnskontakt og idrettspolitikkk som vil ha ansvar for etisk og trygg idrett, et eventuelt etisk råd, godt styresett, varsling og arbeid mot diskriminering m.m. Arbeidsgruppen mener det er naturlig at det sentrale koordineringsansvaret for oppfølging av de etiske retningslinjene forankres i denne enheten, men at det er et felles ansvar for alle avdelinger å formidle informasjon og kompetanse om de etiske levereglene og etiske dilemma i organisasjonens daglige virke, og ut til alle idrettslag. Et viktig tiltak er å etterspørre hvem i hvert særforbund og idrettskrets som vil ha et særlig ansvar for de etiske levereglene, og som ønsker å være en sparringspartner i det videre arbeidet med både leveregler og etisk råd.

Hvis det vedtas å opprette et eget etisk råd for norsk idrett er det også tiltenkt at rådet vil ha en sentral rolle i og et ansvar for å forvalte innholdet i de etiske levereglene, og bidra til god forståelse av dem i organisasjonen.

Planlegging og oppstart av kommunikasjons- og kompetansearbeidet

Dersom de etiske levereglene vedtas på idrettstinget, vil arbeidet følges opp videre fra høsten. Viktige steg i høst vil være å lage en egen plan for internkommunikasjon til hele organisasjonen om levereglene sammen med kommunikasjonsavdelingen, gjennomføre samarbeidsmøter i breddeavdelingen for å se på hvordan de etiske levereglene kan innlemmes inn i eksisterende kompetansetiltak, samt legge en plan for 2022 for utvikling av nytt digitalt materiell og kursing om temaet. Det er også planlagt en felles digital lansering av de etiske levereglene, etisk råd og krav til godt styresett i midten av juni i regi av NIF sentralt.

Budsjett og ressurser til videre arbeid

Det må beregnes to hovedutgifter til det videre arbeidet. Det ene er arbeidstimer fra ansattressurser og det andre er budsjett for kommunikasjons- og kompetansearbeidet. Et nøkternt estimat viser et totalt kostnadsbilde på rundt 350 000 til 400 000 kroner:

- 10-20% stilling til sentralt ansatt som har hovedansvar for å koordinere oppfølging av de etiske levereglene og det videre arbeidet.
- Budsjett til utvikling av kompetansetiltak
- Budsjett til kommunikasjonsarbeid

Det må også beregnes et kontinuerlig arbeid opp mot levereglene i årene framover. Dette arbeidet, både sentralt og ut i organisasjonen, må prioriteres av det enkelte organisasjonsledd ut ifra gjeldende ressurser.

“

De etiske levereglene skal være en viktig rettesnor og et grunnlag for å tydeliggjøre hva og hvem norsk idrett er, og hva som gjør idretten verdifull og unik.

Leveranse 2:

Etisk råd

BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

Forslaget om å opprette et etisk råd kom fra idrettsstyret i møte 3. januar 2020. Forslaget tok utgangspunkt i tidligere diskusjoner i idrettsstyret og på idrettstinget 2019, samt tidligere utredninger rundt idrettsmedisinsk etikkutvalg. Det var også basert på erfaringer fra internasjonalt etikkarbeid, eksempelvis IOCs etiske råd og EOCs arbeid innen godt styresett, erfaringer fra nasjonalt arbeid som etisk råd i NFF og idrettsmedisinsk etikkutvalg, samt organisasjonens behov for etiske råd i sitt arbeid. Dette inkluderte blant annet behovet for

- Råd i etiske problemstillinger og i utforming av gode beslutningsgrunnlag.
- Felles råd og samordning av etiske diskusjoner i idrettsorganisasjonen.
- Å utrede viktige etiske dilemmaer stilt av både interne og eksterne interessenter.

Arbeidsgruppen fikk i oppgave å utrede grunnlaget for et etisk råd som del av sitt arbeid med en etisk og trygg idrett. Oppgaven var å finne ut hvordan et etisk råd kan organiseres, hvilket mandat og hvilke oppgaver det burde ha, innordning i organisasjonen og valg/oppnevning av medlemmer. Erfaringer fra både internasjonalt og nasjonalt arbeid skulle innlemmes i grunnlaget for arbeidet. I dette ligger også refleksjoner knyttet til arbeidsgruppens innledende kommentar om tillit til og i idretten⁴, og at tillit er ikke noe vi kan kreve, men kun noe vi kan bygge over tid og fortjene.

En felles etisk plattform og gode etiske råd og refleksjoner vil styrke det etiske arbeidet, og gi et bredere grunnlag og større åpenhet om beslutninger for idrettens virksomhet. Det vil i større grad kunne gi beslutningstagere et felles utgangspunkt i møte med vanskelige avgjørelser og økt mulighet til å bygge tillit mellom menneskene i idretten, og til norsk idrett som helhet.

PROSESS, FASER I ARBEIDET OG FORSLAG TIL LØSNINGER

Mål og prosess

Arbeidet med å lage av et løsningsforslag for et etisk råd for norsk idrett startet i juni 2020. Målet med arbeidet var å komme fram til et helhetlig forslag, og å utrede rammer, formål og innordning for et etisk råd. Idrettsstyret ville så vurdere forslaget i januar 2021 og avgjøre om forslaget burde fremmes for idrettstinget i mai.

Arbeidsprosessen for å utforme forslaget har i hovedsak bestått av workshops i arbeidsgruppen og mindre innspillmøter fra ulike deler av organisasjonen og eksterne kompetansepersoner. Møtene bestod av erfaringsutveksling med etisk komité i Norges Fotballforbund og i Danmarks Idrætsforbund, erfaringer fra arbeidet til idrettsmedisinsk etikkutvalg, samt innspill underveis fra fellesmøter med særforbund og idrettskretser. Det var også en presentasjon av forslaget for kontrollkomiteen i NIF og møte med leder av komiteen om viktige avgrensninger for rådets arbeid.

⁴ Se denne sluttrapportens innledning

“

En felles etisk plattform og gode etiske råd og refleksjoner vil styrke det etiske arbeidet, og gi et bredere grunnlag og større åpenhet om beslutninger for idrettens virksomhet.

Resultatmål for leveranse 2:

Et etisk råd for norsk idrett som:

- Styrker organisasjonens etiske arbeid og innsikt
- Gir hjelp og utreder etiske dilemma for organisasjonsledd

Foto: Kjell Espejord

Faser i arbeidet og forslag til løsninger

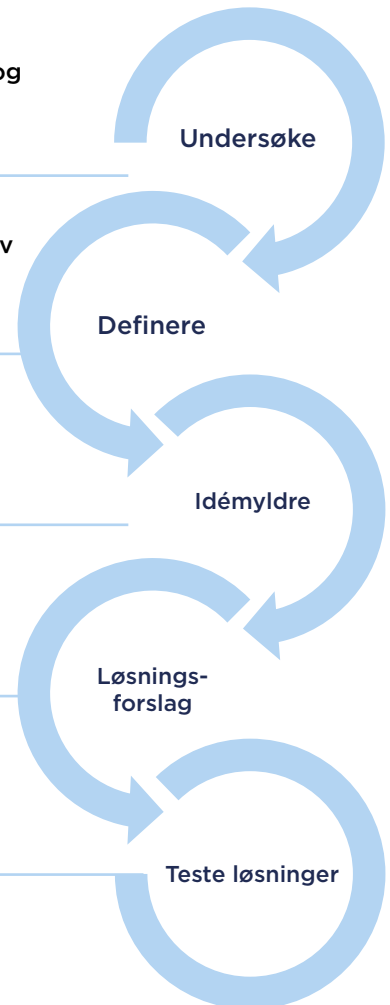
- Overordnede definisjoner for etisk arbeid i organisasjonen
- Innhente informasjon og erfaringer. Samtaler med etisk komité i NFF, DIF og idrettsmedisinsk etikkutvalg om erfaringer, styrker og svakheter.
- Hva er organisasjonens behov for et etisk råd?

- Ønsket situasjon: Alle organisasjonsledd får god hjelp til å utrede etiske problemstillinger. Idrettstinget skal få tilbakemeldinger om status og behov for et helhetlig etisk arbeid.
- Behov: Klar rolle, solide utredninger, og uavhengig, proaktivt arbeid

- Hvordan kan organisasjonsledd få riktig hjelp til riktig tid?
- Hvordan sikre et helhetlig blikk og et godt arbeid med enkeltsaker?
- Hvordan skal et etisk råd innordnes og fungere i organisasjonen?
- Hva slags avgrensninger bør det være mot andre organer?

- Organ: Etisk råd
- Formål og mandat
- Virkeområde: Hvem kan sende saker til etisk råd? Hva er avgrensninger?
- Medlemmer, antall og virketid

- Diskusjon i styremøter 19. januar og 9. februar 2021
- Tilbakemeldinger fra administrasjonen i NIF, idrettskretser og særforbund, samt NIFs valgkomité.
- Utsending av forslaget i forkant av idrettstinget 2021

Undersøke

Å undersøke handlet i hovedsak om å kartlegge hva arbeidet til etisk råd kan innebære, innhente erfaringer fra andre etiske råd knyttet til idrett og se på behovet for et etisk råd for norsk idrett. For å kartlegge rådets arbeidsområde har vi tatt utgangspunkt i sentrale definisjoner for arbeid med etikk og sett på hva dette kan innebære i praksis. Vi har innhentet erfaringer fra etisk komité i Norges Fotballforbund og Danmarks Idrættssforbund, og har innpasset disse i arbeidet med å definere hva et etisk råd kan være og hvordan det kan fungere. Sist, men ikke minst, har vi sett på hva som er viktige behov som gir grunnlag for et etisk råd, og om disse styrker idrettsstyrets vurdering av om et etisk råd vil være et skritt nærmere et helhetlig etisk arbeid for organisasjonen.

ETHOS OG ORGANISASJONER

- Institusjoners vaner og moralske karakter
- Idrettens ethos er vår moralsk karakter basert på våre beslutninger og handlinger over tid (sedvane)

ETISK DILEMMA

- Konflikt mellom ulike verdier og normer
- Usikkerhet om hva som er riktig å gjøre
- Det er nødvendig å prioritere mellom ulike hensyn

Sentrale definisjoner og forståelsen av dem i arbeidet til et etisk råd

Moral og etikk, og hva disse begrepene betyr, er i kjernen i hva et etisk råd vil arbeide med. Rådets hovedoppgave vil nettopp være å tydeliggjøre idrettens moral og ethos i møte med problemstillinger og dilemma som ikke alltid har like klare svar. Et nødvendig utgangspunkt for å kunne legge rammen for arbeidet er å ha klart for seg hva moral og etikk er i idretten, og hva som definerer et etisk dilemma og etisk refleksjon i arbeidet til et etisk råd.

En enkel definisjon på moral er «.. hvordan vi bør handle i ulike situasjoner og hvilke holdninger som er riktige og gale»⁵ Etikk på sin side, er hvordan vi tenker om moral og læren om moral. Etikk kan her defineres som «[...]systematisk tenkning om og utforsking av moralske problemer – om rett og galt, godt og vondt, rettferdig og urettferdig»⁶.

Et etisk råd vil i sitt arbeid utrede og begrunne hvordan vi bør handle eller hvilke beslutninger vi bør ta i gitte situasjoner, og evaluere handlinger og utfall av handlinger i idrettshverdagen. Rådets arbeid vil over tid kunne utgjøre grunnlaget for etikken i idretten og gi viktige refleksjoner til hva idretten som fellesskap, tenker er moralsk riktig eller galt.

Et etisk råd vil ha en viktig rolle i å gi veiledning og oppmuntre til refleksjon over hva som er rett og galt ut fra idrettens verdier, visjon og formål, og betraktninger rundt etiske dilemmaer vil utgjøre en sentral plass. Typisk vil dette bestå av å gi råd i saker der ulike verdier, normer eller etiske leveregler kommer i konflikt med hverandre. Det kan være saker der idrettens autonomi blir utfordret eller satt i opposisjon mot visjonen om idretts glede for alle, eller saker hvor rettighetene til en gruppe står opp mot rettighetene til andre. Et etisk råds vurderinger vil ikke nødvendigvis gi et klart svar som alle enes om, men de vil gi innsikt i ulike sider av en sak og gi vekt til argumenter for og imot. Målet vil være å bidra til grundige og gode beslutningsgrunnlag for idrettens styrende organer og administrasjon.

Det vil også være en viktig oppgave for et etisk råd å bidra til god etisk refleksjon. Dette kan være spesielt viktig i etterkant av vedtak hvor konsekvensene av en beslutning blir klare, og hvor en i ettertid ser saken i et nytt lys. Det vil kunne styrke bevisstheten rundt hvordan vi praktiserer våre verdier, åpner opp for dialog og samtale rundt verdivalg, og gi nye perspektiv og kunnskap rundt sentrale problemstillinger. Ikke minst kan etiske refleksjoner rundt beslutninger gjøre organisasjonen bedre forberedt neste gang en lignende utfordring dukker opp.

Eksempler på dilemmaer som organisasjonsledd kan ønske belyst er:

- Skal vi delta i internasjonale mesterskap hvor vertsland bryter med menneskerettighetene?
- Hvordan veie opp mot hverandre positive og negative konsekvenser for ulike grupper i klassifisering etter for eksempel kjønn, vekt eller funksjonsnedsettelse?
- Skal vi ha kvoteringsmekanismer for å ivareta mangfold i lederposisjoner i organisasjonen?
- Skal det settes en grense for forskjell i økonomiske prioriteringer av herre- og kvinneidrett?

⁵ NDLA «Etiske begreper og modeller_Hva er etikk?» <https://ndla.no/nb/subject:44/topic:1:198170/topic:1:198460/resource:1:198711?filters=urn:filter:78e538a3-78bf-4db2-af00-2ca7d721cb25>

⁶ Ohnstad «Profesjonsetikk» 2015: 14,15,26

Hva er norsk idretts behov for et etisk råd?

Slik det har fremstått underveis i prosessen har ikke ulike ledd som idrettslag, idrettsråd eller idrettskretser spilt inn behovet for et etisk råd. Det har i hovedsak kommet fra sentralt hold i NIF og fra noen særforbund at dette er en god idé, og er slik ikke en konkret mangel som er blitt spilt inn fra majoriteten av organisasjonsledd. Likevel er det tydelig gjennom hva som rapporteres om idretten i medier og academia, at ulike idretter både i topp og bredde møter utfordringer som har en tydelig etisk slagside. Ulik praksis innenfor den enkelte idrett, eller på tvers av idretter, i konkurranser, i helse spørsmål og i økonomiske spørsmål har vært gjenstand for kritikk. Bare det siste året har saker om rasisme, trakassering, oppførsel til enkeltutøvere og spørsmål om deltagelse i mesterskap vært høyt oppe i mediebildet.

Dette er også godt oppsummert av Gunnar Breivik fra NIH og Hans Erik Næss fra Høyskolen Kristiania, som begge har spesialisert seg på analyse av idrett og etikk. I sin artikkel som tar opp etikk i toppidretten og verdigrunnlaget i idrettsbevegelsen, fremhever Breivik at idretten må ut av «etiske gråsoner»⁷. Eller som han sier innledningsvis: «Norsk idretts ambisjon bør være at vi ikke tafser rundt i de såkalte gråsonene og smutthullene, og sier at alt som ikke er forbudt er lov.»⁸ Gjennom sin artikkel henviser han til en rekke ulike saker fra doping til økonomi til lederskap som på forskjellige måter har bidratt til «å så tvil om idrettens legitimitet og etiske status»⁹.

Hans Erik Næss har påpekt i sin artikkel i desember 2019 at «Norsk idrett trenger et etisk råd»¹⁰. Han henviser til stadig flere etiske utfordringer i internasjonale samarbeid, i idrettspolitikken og i kommersielle anliggende, og utviklingen av en kultur hvor det i internasjonal idrett «iblant er viktigere å få rett enn å ha rett»¹¹. Ifølge artikkelen bør etiske vurderinger bli en institusjonalisert del av norsk idrett. «Med andre ord kan det [etiske vurderinger] ikke reduseres til et ekstra ledd i et av NIFs seks faste komiteer og utvalg i tingperioden 2019–2021, men være ansvaret til et eget utvalg.»¹² Behovet for strukturert og systematisk tenking rundt moralske spørsmål i idretten fremheves også i Næss' rapport om godt styresett i NIF. I sin innledning påpeker han at i det norsk idrett gradvis blir mer profesjonalisert, har «overgangen fra små selvstyrte enheter til innflytelsesrike aktører i samfunnet, tidvis medført en dissonans mellom hva idrettsorganisasjoner ser som holdbar etikk og moral, og hva omverdenen krever av dem»¹³.

Et annet perspektiv arbeidsgruppen har sett på, er om det er behov for et etisk råd for idrettslagene. Her har vi funnet flere eksempler som kan være relevante. Ett spørsmål som nylig kom opp, gjaldt deling av sponsorinntekter mellom jente- og guttelag. I saken det var spørsmål rundt, ble det ene laget forfordelt som resultat av at en sponsor

⁷ Breivik, Gunnar. «Idretten må ut av etiske gråsoner», 1. september 2016. <https://www.verdidebatt.no/innlegg/11657371-idretten-ma-ut-av-etiske-grasoner>

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Næss, Hans Erik. «Norsk idrett trenger et etisk råd». 18. desember 2019. <https://kunnskap.kristiania.no/2020/01/14/norsk-idrett-trenger-et-etisk-rad/>

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Næss, Hans Erik. «Godt styresett i Norges Idrettsforbund. En kvalitativ analyse av Åpenhetsutvalgets rapport» *Scandinavian sport studies forum issn 2000-088x, volume ten, 2019, 177-199.*

oppfattes som mer riktig for gutter enn jenter. Et annet eksempel som tidligere har vært tatt opp, er hva som er lov når det gjelder reklame rettet mot mindreårige. Et tredje er salg og konsum av alkohol på eller i tilknytning til idrettsarenaer. Det har ikke vært en egen undersøkelse blant idrettslag, men etter det vi kan se møter de like ofte på ulike etiske problemstillinger i sin hverdag, som sentrale organisasjonsledd. Videre er det tydelig at det er viktig for enkeltmedlemmer og utøvere at idretten tar tydelige etiske standpunkt. Dette vises både gjennom medlemmers engasjement for miljøet i idrettslagene og særforbund, men også gjennom utøveres markering for menneskerettighetene, som landslaget i fotball nylig har gjort.

Våre undersøkelser viser at det er klare behov som et etiske råd vil fylle. Et slikt utvalg kan spille en viktig rolle enten det er for å gi råd til det enkelte idrettslag eller for å bidra med etiske vurderinger til idrettsstyret i internasjonale idrettsspørsmål. Både observasjonene til Næss om en mer profesjonalisert idrett og til Breivik om viktigheten av tydelig å være innenfor det vi tenker er moralsk riktig, er gode grunner til å ha et mer proaktivt og institusjonalisert etikkarbeid. Et etisk råd vil kunne styrke et systematisk arbeid gjennom å være et eget organ i organisasjonen, og over tid, gjennom kvalitet i arbeidet, kunne gi organisasjonen styrket legitimitet i etiske spørsmål og beslutninger.

Definere

Neste steg var å definere hva slags rolle et etisk råd kan fylle i norsk idrett, og hva slags avgrensninger vi bør sette for rådets arbeid. Denne fasen er også i stor grad sammenfallende med fasen for idémýldring grunnet leveransens klare oppdrag fra idrettsstyret. Hovedoppgaven til et etisk råd vil være å gi gode råd om etiske problemstillinger. Imidlertid er det viktig å legge premisser for de rådene som gis. Med utgangspunkt i idrettens verdier valgte arbeidsgruppen å legge vekt på at alle råd skal være i tråd med demokratiske beslutningsprosesser, uavhengighet og åpenhet, og at disse prinsippene er med å sette rammen for rådets arbeid.

Det var en klar tilbakemelding tidlig i prosessen at det er viktig å ikke sette bort etiske beslutninger, og at avgjørelser som innebærer etiske vurdering, alltid bør være et lederansvar. Ansvar og myndighet i beslutningsprosesser må henge sammen. Beslutninger må tas av demokratisk valgte organer eller av ansatte som har fått delegert myndighet til å ta disse. Et etisk råd vil kunne gi råd og oppfordringer, men ikke ha myndighet til å fatte bindende beslutninger.

Imidlertid er det også et lederansvar å samspille med andre, slik at man får et godt etisk grunnlag for å ta en beslutning. I møte med handlinger, beslutninger eller praksis som har etiske implikasjoner bør det enkelte organisasjonsledd kunne spørre etisk råd om en uttalelse om saken. Vurderingene fra rådet vil kunne gi et utvidet og mer nyansert beslutningsgrunnlag som kan forelegges beslutningstagere. Forespørsler vil kunne være fra ledere i administrasjonen og styrer, kontrollorganer og lovutvalg.

Et viktig premiss er også at de råd som gis, anerkjennes som uavhengige, og at det verken sår tvil om habiliteten eller selvstendigheten til de personer som er medlemmer i rådet. Videre er det viktig at det er god åpenhet rundt rådets arbeid, og hvordan rådene som gis, brukes i videre arbeid i organisasjonen. Arbeidsgruppens anbefaling er at det er Idrettstinget som bør velge medlemmer til et etisk råd, og at rådet også rapporterer om sitt arbeid til Idrettstinget etter hver tingperiode. Alle problemstillinger som behandles, og råd som gis, bør legges åpent ut på en egen nettside eller på NIFs nettsider. Det enkelte organisasjonsledd som har spurt om råd, må vise hvordan de har brukt disse i

sin saksbehandling, og at dette blir protokollført. I de tilfeller oppfordringer fra etisk råd ikke følges, bør det noteres i protokollen hvilke vurderinger som ligger til grunn for en annen beslutning.

Et annet behov som ble tydelig i undersøkelsesfasen, er en mangel på oversikt over og analyse av etisk arbeid og verdiarbeid som gjennomføres i organisasjonen. Og i mangel på oversikt, går idretten glipp av viktig innsikt både i det gode arbeidet som allerede gjøres, og hva som er klare mangler eller som bør forbedres. Dette har også en innvirkning på muligheten idretten har for selv å sette agendaen for sitt verdiarbeid. Organisasjonen bruker i dag mye tid på å løpe etter enkeltsaker og oppfattes ofte som å være på etter-skudd eller handle i etterkant. Om arbeidet sees under ett, og kan speiles av en uavhengig aktør, er det større sjans for at idretten som helhet får innsikt i hvor vi mangler innsats, hvilke områder vi bør utvikle oss på, og hvor vi kan løfte fram beste praksis og berømme en positiv utvikling.

En rolle for et etisk råd derfor kan være å lage en overordnet oppsummering om organisasjonens etiske arbeid og verdiarbeid. Oppsummeringen kan også inneholde en tematisk oversikt over forespørsler som er kommet inn, og uttalelser som er blitt gitt. Rådet kan også ha som oppgave å gi en selvstendig uttalelse om hva de tenker kan være viktig satsningsområder for neste periode, basert på oppsummeringen. Et slikt arbeid vil både gi verdifulle råd til organisasjonen som helhet fra en uavhengig aktør, og sørge for at et etisk råd vil være påkoblet verdiarbeidet i organisasjonen, og ha større innsikt som grunnlag for sine uttalelser.

Et viktig perspektiv i diskusjonen om rollen til et etisk råd var hvilke avgrensninger det burde ha opp mot andre organer og hvordan rådet bør innordnes i idretten. Viktige avveininger er blant annet at et etisk råd ikke må skape parallelle strukturer verken idrettspolitisk eller administrativt. Det må sikres et uavhengig virke, men samtidig være påkoblet organisasjonens arbeid og hva som rører seg i idrettsbevegelsen. Arbeidsgruppens anbefaling er at etisk råds rolle må avgrenses mot oppgavene til:

- Idrettsmedisinsk etikuttvalg (vi mener dette bør bestå slik det er i dag)
- Etisk komité i særforbund (Norges Fotballforbund og Norges Skiforbund)
- Kontrollutvalgene (i alle organisasjonsledd)
- Lovutvalget i NIF og øvrige organisasjonsledd
- Ansvar for og behandling av varsler
- Påtalenemndene i Norges Fotballforbund, Antidoping Norge, Norges Skiforbund og i NIF om dette opprettes på tinget.
- NIFs domsutvalg og Norges Fotballforbunds domsutvalg

Rådet vil ikke være et organ hvor konflikter tas opp, varslingssaker behandles eller brudd på lover eller retningslinjer avgjøres. Rådets oppgave er å belyse etiske problemstillinger der ulike hensyn og behov står opp mot hverandre. Dersom det kommer inn en forespørsel som inngår i andres organers mandat, bør den videresendes til rett sted.

Når det gjelder hvordan et etisk råd bør innordnes i organisasjonen, er det arbeidsgruppens anbefaling at det er et helt uavhengig organ som ikke kan instrueres av andre ledd i organisasjonen og som består av valgte medlemmer som ikke innehar sentrale tillitsverv eller ansvar i samme valgperiode. Et etisk råds sekretariat kan på sin side samordnes med det overordnede etikkarbeidet i organisasjonen, og kan være en ansatt i den enheten som har etisk og trygg idrett som ansvarsområde.

“

Idretten skal være en trygg arena hvor vi tar vare på hverandre og alle blir sett, hørt og kan være seg selv.

Foto: Eirik Førde

Idémyldring og løsningsforslag

Med utgangspunkt i idrettsstyrets bestilling og arbeidsgruppens undersøkelser ble det utarbeidet et overordnet forslag som inneholdt formål, mandat, organisering og oppgaver for et etisk råd. Utarbeidelse av løsningsforslaget og idémyldring for et forslag overlappet i denne prosessen og er derfor beskrevet samlet.

NIFS ETISKE RÅD

Formål

NIFs etiske råd skal være et uavhengig organ med det formål å forvalte NIFs etiske leveregler og komme med rådgivende uttalelser i konkrete etiske problemstillinger og dilemmaer som organisasjonsledd ønsker belyst.

Rådet skal fungere som idrettens etiske kompass og bidra til en god og lik etisk praksis på tvers av organisasjonen. Rådet skal gjennom sitt arbeid styrke bevisstheten, kunnskapen og ferdighetene til organisasjonens medlemmer i deres daglige arbeid, i tråd med idrettens visjon, formål og verdier og ved håndtering av etiske dilemmaer.

Mandat

NIFs etiske råd kan ikke instrueres og er uavhengig i sitt virke. Rådet rapporterer til Idrettstinget. Rådet har to hovedoppgaver:

1. gi rådgivende uttalelser på konkrete forespørsler om etiske problemstillinger til det organet som har spurt om råd.
2. gi en oppsummering av rådets arbeid i tingperioden til hvert Idrettsting, og gi anbefalinger til organisasjonens etiske arbeid for neste tingperiode.

NIFs etiske råd vil kunne gi råd og oppfordringer, men kan ikke fatte bindende beslutninger. Ansvar for beslutninger om etikk og etiske spørsmål tilfaller ting/ årsmøter, styrer og administrasjon. Rådets oppgave er å belyse etiske problemstillinger relatert til idrettens aktivitet og organisasjon.

Rådet vil avgi rapport annethvert år, til hvert Idrettsting, om sitt arbeid. Rapporten skal gi en oversikt over hvilke forespørsler rådet har behandlet gjennom de to siste årene. Rapporten skal også inneholde en oppsummering av organisasjonens etiske arbeid i perioden, aktuelle etiske problemstillinger som organisasjonen står overfor, og innspill om prioritering i det etiske arbeidet for neste to-års periode. Oppsummeringen oversendes idrettsstyret til oppfølging i organisasjonen.

Organisering og sammensetning

NIFs etiske råd skal bestå av minst fem personer: Leder, nestleder og minst tre medlemmer. Rådets medlemmer bør ha sammensatt bakgrunn, kompetanse og kunnskap. Relevant erfaring for medlemmer kan være idrettens organisering og virke, godt styresett, etikk og moralfilosofi, juss, arbeid med barn og unge, og frivillighet.

Leder har møterett på tinget, og vil legge fram rapporten om rådets arbeid og organisasjonens verdiarbeid i tingperioden og anbefalinger for prioriteringer for neste to-års periode.

Sekretariatet består av en ansatt i NIF sentralt, og vil sammen med rådets leder forberede saker og organisere rådets arbeid. Sekretariatets rolle er administrativ og skal tilrettelegge for mottak av forespørsler, utsending av sakspapirer, møter i rådet og føre protokoll. Rådgivende uttalelser og utredninger vil rådets medlemmer forfatte.

Valg av medlemmer

Medlemmer til NIFs etiske råd velges på idrettstinget for en periode på fire år. Kandidater kan ikke velges for mer enn to perioder. Representanter fra sentrale tillitsverv i NIF, dvs. valgte medlemmer i styrer, kontrollutvalg og idrettsmedisinsk etikkutvalg, i særforbund og i idrettskretser kan ikke stille til valg for dette vervet. Dette gjelder også ansatte i idretten. Kandidater som er på vei ut av verv kan innstilles, men det skal ikke være en overlapp mellom verv på mer enn tre måneder. Det velges ikke vararepresentanter.

Rådgivende uttalelser

Om et idrettslag, idrettsråd, idrettskrets, særforbund eller NIF sentralt opplever at de står overfor beslutninger som innebærer etiske problemstillinger, kan de henvende seg til NIFs etiske råd med en forespørsel. Rådets oppgave er å belyse ulike sider av saken og sende svar tilbake til det organet som har spurt om råd.

Formålet er å gi de som har spurt om råd, et bedre grunnlag for å ta beslutninger og valg i sitt daglige virke.

Rådets oppgaver omfatter:

- Drøfte og avgi uttalelser om konkrete etiske dilemmaer.
- Gi innsikt i og forståelse for hva de etiske leveregler betyr i praksis, og hvordan de etterleves i ulike situasjoner.
- Utrede om det foreligger brudd på etiske leveregler eller andre retningslinjer. Rådet kan diskutere prinsipper om hvilken adferd som regnes som innenfor eller utenfor de grenser som settes for god oppførsel i idretten, med utgangspunkt i de dilemma rådet presenteres for.
- Komme med råd der verdier, leveregler eller retningslinjer står opp mot hverandre. Gi råd om hvilke hensyn som bør veie tyngst når organisasjonsleddet skal ta beslutninger.
- Gi råd der ulike hensyn og behov står opp mot hverandre. Dette omfatter både individuelle behov og behov til hele grupper.
- Rådet kan uttale seg på eget initiativ dersom de kommer over en etisk uforenlig praksis.
- Rådet kan uttale seg på eget initiativ i spørsmål om etisk praksis på nye felt eller der man ser en vesentlig utvikling i samfunnet eller i holdninger. Dette gjelder også muligheten til å utforske emner der man tidligere har hatt en tydelig blindsoner.

Rådets uttalelser er ikke bindende, men det enkelte organ som velger å ikke følge rådene som avgis, bør gi en god forklaring på hvorfor de velger annerledes. Uttalelsene fra etisk råd skal ligge åpent som del av styresakene.

Minst tre av rådets medlemmer må være til stede for å gi en uttalelse. Nærmere rutiner for saksgang og behandling av forespørsler vil bli utarbeidet av sekretariatet i samarbeid med rådets medlemmer og vedtas av Idrettsstyret etter Idrettstinget.

Hvem kan sende forespørsel om råd?

NIFs etiske råd kan motta problemstillinger og dilemma for drøfting fra valgte organer og fra leder av administrasjon i øvre organisasjonsledd. Dette inkluderer:

- Et organisasjonsledds styrende organer. Det vil si ting/årsmøte eller styret i Norges Idrettsforbund sentralt, særforbund, idrettskretser og idrettslag.
- Valgte utvalg som lovutvalg, kontrollutvalg og valgkomiteer i alle ledd i organisasjonen.
- Leder av administrasjonen i Norges idrettsforbund, særforbund og idrettskretser.

Teste løsningsforslag

Løsningsforslaget har vært prøvet ut og vært diskutert i to omganger med idrettsstyret. Først i møte 19. januar, og så i møte 9. februar 2021. Neste steg for å teste ut forslaget, blir til idrettstinget i mai 2021. Rådets sammensetning, mandat og virke vil vurderes til idrettstinget i 2023.

VEIEN VIDERE

Veien videre etter Idrettstinget består av å konstituere rådet, forankre det fremtidige administrative ansvaret for et etiske råd i organisasjonen, og vedta budsjett for arbeidet.

Om et etisk råd blir vedtatt på Idrettstinget, er planen å konstituere rådet etter sommeren 2021. En ansattressurs må defineres til sekretariatet før rådets arbeid kan startes opp. Arbeidsgruppens forslag er at den administrative ressursen tilordnes den enheten som vil ha ansvar for etisk og trygg idrett, arbeidet med varsling m.m. Oppstarten av arbeidet må påregnes å være mer arbeidsintensivt, noe det må tas høyde for i administrasjonen.

Planlegging og oppstart av kommunikasjonsarbeid

Viktige steg i høst vil være å lage en egen plan for intern kommunikasjon til hele organisasjonen om oppgaven til NIFs etiske råd med kommunikasjonsavdelingen, samarbeidsmøter i breddeavdelingen for å se på hvordan kommunikasjon om rådet kan innlemmes i eksisterende kompetansetiltak, samt legge en plan for 2022 for utvikling av en egen nettside. Det er også planlagt en felles digital lansering av de etiske levereglene, etisk råd og krav til godt styresett i midten av juni, i regi av NIF sentralt.

Budsjett og ressurser til videre arbeid

Et uavhengig etisk råd med tilhørende administrasjon har budsjettmessige konsekvenser.

Med nåværende forslag er kostnadsbildet estimert til 350 000 til 500 000 kroner:

- 25 % stilling til sekretariat
- Honorar til å skrive rapport
- Drifts- og reisekostnader
- Kommunikasjonsarbeid og nettside

Idrettens etiske råd skal fungere som idrettens etiske kompass og bidra til en god og lik etisk praksis på tvers av organisasjonen.

Leveranse 3:

System for varsling og håndtering av varsler

BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

Bakgrunnen for leveransen om system for varsling er tingforslaget om en felles varslingskanal fra Oslo idrettskrets, Åpenhetsutvalgets rapport og behov som har kommet fram i arbeidet med varsler over flere år. Noen behov er meldt inn fra særforbund, idrettskretser og idrettslag, mens andre behov er blitt tydelige gjennom enkeltpersoners erfaringer med å varsle og gå gjennom prosessen der deres varsel håndteres. Sentrale behov er:

- Behov for kunnskap om hvordan varsle for alle tilknyttet norsk idrett. Informasjonen må være tilpasset ulike målgrupper
- Behov for bedre kunnskap og kompetanse om hvordan ta imot et varsel
- Behov for sikkert mottak av varsler både digitalt og i møter ansikt til ansikt
- Behov for detaljert informasjon om håndtering av varsler fra mottak til ferdig vedtak
- Behov for felles rammeverk og maler i sakshåndtering av varsler
- Behov for et enhetlig og felles system for å registrere og saksbehandle varsler
- Behov for å oppbevare persondata og informasjon om varsler på en sikker måte, og i henhold til personsvernregelverk

Med dette som bakteppe satte arbeidsgruppen i gang med å undersøke hvordan vi kan forbedre dagens system og rutiner for varsling, og hvordan møte behovene til enkeltpersoner som varsler, eller har mottatt et varsel. Arbeidsgruppen har både sett på det rent systemiske i organisasjonen og på enkeltmennesket som opplever eller jobber med varslingsprosesser.

PROSESS, FASENE I ARBEIDET OG FORSLAG TIL LØSNINGER

Mål og prosess

Målet for denne leveransen er å gjøre det enklest mulig for alle i norsk idrett å varsle, og at personer som har varslet, eller er blitt varslet om, blir ivaretatt så godt som mulig. For å oppnå dette har vi sett på hva som skal til for at personer som mottar, håndterer og avgjør utfall av en varslings sak har kunnskapen, støtten og verktøyene de trenger.

Proessen for å utforme forslaget har i hovedsak bestått av møter med idrettskretser, idrettslag og særforbund, samt workshops i arbeidsgruppen. I administrasjonen har det vært flere samarbeidsmøter med NIF digital, juridisk avdeling i NIF og eksterne leverandører av digitale systemer for varsling. Det har også vært spesifikke møter med Troms og Finnmark idrettskrets, Gym- og turnforbundet, Norges Fotballforbund og Studentidrettsforbundet for å utrede behovene i en varslingsprosess og mulige forslag til systemløsninger.

Fairplay

“

Vi skal gjøre det enklest mulig for alle i norsk idrett å varsle, og personer som har varslet, eller er blitt varslet om, skal bli ivaretatt så godt som mulig.

Resultatmål for leveranse 3:

- Det er enkelt for alle i norsk idrett å varsle!
- Alle organisasjonsledd har gode rutiner og verktøy til å motta, saksbehandle og fatte avgjørelser om utfall av varsler

Foto: Janosch Diggelmann, Unsplash

Faser i arbeidet og forslag til løsninger

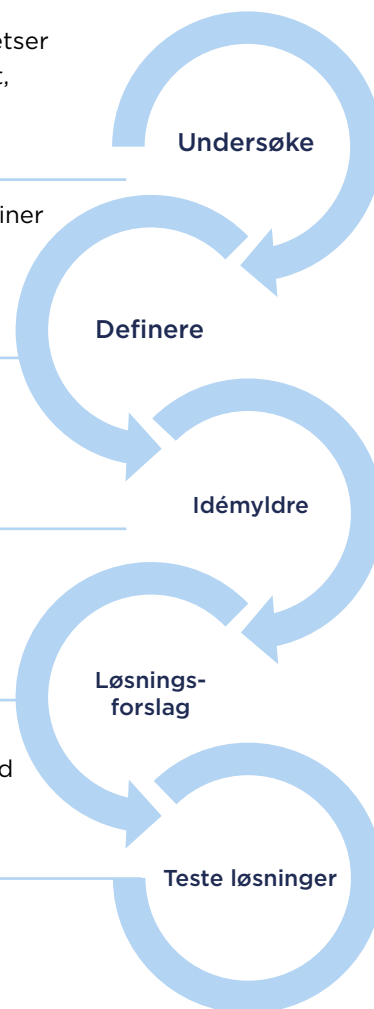
- Innsamling av data fra organisasjonen. Samtaler med særforbund, idrettskretser og enkeltpersoner i NIF som jobber med varsler, om deres erfaringer, innsikt, behov og ønske om forbedringer.
- Hva er mangler? Hva er muligheter for digitale systemer og verktøy?

- Ønsket situasjon: Det er enkelt å varsle! Alle organisasjonsledd har gode rutiner og verktøy til å motta, saksbehandle og avgjøre utfall av varsler
- Behov: lett å varsle, god informasjon, sikre løsninger, lett å følge prosess, lett å samhandle om prosess og vedtak, tilgang på god rådgivning

- Hvem varsler, hva gjør en varsler og hvilke behov har en som vil varsle?
- Hvem mottar varsel, hva gjør en mottaker og hvilke behov har mottaker?
- Hvem saksbehandler varsel, hva gjør og hvilke behov har saksbehandler?
- Hvem gir råd til saksbehandler, hva gjør og hvilke behov har rådgiver?

- Ett digitalt system for mottak, registrering og saksbehandling av varsler
- Felles landingsside med mulighet for å sende inn og få informasjon
- Kompetansetiltak for å heve kunnskap og handlingskompetanse
- Utvikling av malverk som støtter opp om stegene i saksbehandlingen

- Diskusjon i styret 19. januar
- Test og tilbakemeldinger fra administrasjon i NIF, idrettskretser og særforbund
- Test og tilbakemeldinger fra idrettslag

Undersøke

Å undersøke besto i å samle inn informasjon om behov, bakgrunn og fakta om prosesser og systemer for varsling i hele organisasjonen. Fasen inkluderte samtaler med særforbund, idrettskretser og enkeltpersoner i NIF som jobber med varsler, om deres erfaringer, innsikt, behov og ønsker om forbedringer. Vi brukte også Åpenhetsutvalgets rapport, vurderinger fra juridisk avdeling og innspill fra NIF digital om verktøy som grunnlag for videre innsikt om hva som er mulige mangler og svakheter til dagens systemer og rutiner.

Sentrale definisjoner om varsling og håndtering av varsler¹⁴

Å varsle i idretten betyr å si ifra eller advare om kritikkverdige eller ulovlige hendelser eller handlinger. Dette kan være kritikkverdige forhold som personer selv har direkte kjennskap til eller har hørt om fra andre. Målet med å varsle er å si fra til en person som kan gjøre noe med det som er skjedd, ivareta personen som eventuelt er blitt utsatt for noe kritikkverdig, og stoppe at det skjer igjen. Et varsel kan være skriftlig eller muntlig, og kan mottas via e-post, melding, telefon eller personlig fremmøte.

¹⁴ Alle definisjoner er hentet fra trygg.inu.no og fra idrettens egne instruksjoner

Å håndtere et varsel betyr å ha godt mottak av varselet, og en god saksgang for å undersøke og konkludere i saken det er varslet om. En like viktig del av å håndtere et varsel er å ivareta den som har varslet, og den det er varslet om, på en god måte mens saken pågår. Saksgang i en varslingssak består av:

- vurdering av varselet og om forholdet skal politianmeldes
- individuelle møter med berørte parter for å få klarhet i hva som har skjedd
- konklusjon i saken og om forholdet skal få konsekvenser for den det er varslet om

I tillegg er det noen grunnleggende prinsipper for håndtering av alle saker. Disse er prinsippet om å ikke dele fortrolig informasjon (konfidensialitet), å være upartisk og ikke ha personlige interesser i saken (habilitet), og at den det varsles om får forklare seg om det hen er anklaget for (kontradiksjon).

Innsikt i dagens system for håndtering av varsler i organisasjonen

Dagens system for varsler i idretten er basert på at hvert organisasjonsledd har ansvar for å motta og saksbehandle varsler, og selv ha systemer for behandling og oppbevaring av data. Det finnes utover dette veiledere for sakshåndtering knyttet til ulike tema, tilgjengelige på nett, og rådgiving fra Idrettskretser og NIF sentralt. Det finnes også en egen varslingsskanal i NIF sentralt, tillagt juridisk avdeling, som er for ansatte i NIF sentralt, Olympiatoppen og idrettskretsene samt varsler om kritikkverdig forhold i NIFs virksomhet.

Det er i dag få eller ingen organisasjonsledd som har egne systemer for mottak og saksbehandling for varsling. Unntakene er NIF sentralt og NFF. System for oppbevaring av varsler og personopplysninger varierer fra lukkede området i nettsky, til mapper i e-poster, til egne fysiske arkivskap. Det finnes i dag ingen egne retningslinjer for oppbevaring av informasjon og dokumentasjon om varsler utover gjeldende personvernregler.

Innsikt i mulige systemer for mottak, registrering og behandling av varsler

Sommeren og høsten 2020 har virksomhetsområdet Breddeidrett, på bakgrunn av egne arbeidsoppgaver og behov i organisasjonen, gjort en behovsvurdering og utredning av faktorer for å sikre et godt system for digitalt mottak, registrering og saksbehandling av varsler. Det ble laget en egen kravspesifikasjon som tar for seg hvilken oppgave systemet skal fylle, hvem som skal bruke systemet og hva som er viktig funksjonalitet. Som del av arbeidet med en kravspesifikasjon, ble følgende strukturer vurdert:

Intern løsning - internt mottak og håndtering	Intern utvikling av system basert på CRM system. Håndtering følges opp av ansvarlig organisasjonsledd og rådgivere sentralt i idrettskrets og NIF.
Ekstern teknisk løsning - internt mottak og håndtering	En ekstern leverandør av system for mottak og saksbehandling. Varslene blir mottatt og håndtert internt. Håndtering følges opp av ansvarlig organisasjonsledd og rådgivere sentralt i IK og NIF.
Ekstern teknisk løsning - eksternt mottak og håndtering	En ekstern leverandør vil motta og håndtere varselet via eget system. Ressurser i NIF involveres ved behov. Eksempler på leverandører er advokat- eller revisjonsfirma. Organisasjonsledd vil være beslutningstager for utfall av varslingssaker.

Definere

Neste steg var å ta med oss informasjonsgrunnlaget fra første fase og definere rammer og muligheter for et løsningsforslag, og utarbeide dypere innsikt i utfordringer og behov i prosesser for varsling.

I undersøkelsesfasen kom det fram at det var viktig å sette en entydig ramme for arbeidet, slik at vi er enig om hva vi skal lage en løsning for. Dette besto i å definere hva som menes med en felles varslingskanal og om arbeidet med et løsningsforslag ville omfatte en endring av de juridiske rammene for ansvar og myndighet i varslingsaker.

Arbeidsgruppens konklusjon er at som utgangspunkt, vil prosessen ikke medføre endringer av juridiske rammer når det gjelder ansvar og myndighet for saksbehandling av varsler. Det er det organisasjonsleddet hvor den kritikkverdige handlingen har skjedd, som har ansvar for å saksbehandle varsel om dette. Om et organisasjonsledd velger ikke å gå videre med et varsel, kan varsler velge å kontakte organisasjonsleddet over. I de tilfeller et varsel gjelder et idrettslags øverste ledelse, kan varsel rettes til et overordnet ledd. Ethvert organisasjonsledd som har mottatt et varsel, oppfordres til å søke råd i sitt særforbund, idrettskrets eller hos NIF om det er usikkerhet rundt riktig saksgang eller ved behov for å sparre om saken. Dette betyr at et løsningsforslag ikke innebærer organisatoriske endringer, men forslag til hvordan det systemet vi allerede har, kan bli bedre.

I denne prosessen defineres en felles varslingskanal som et felles system for innsending og mottak av varsler med direkte lenke til det organisasjonsledd som har ansvar for forholdet varselet gjelder. Et prioritert mål for prosessen er at det skal være enkelt å varsle, varslere skal møtes på en god måte og ivaretas i prosessen, og alle varsler skal tas på alvor. Definisjonen her avviker noe fra hvordan felles varslingskanal var formulert i forslaget fra Oslo idrettskrets, men etter samtale med idrettskretsen mener vi at denne definisjonen vil ivareta behovet som ligger bak forslaget.

Som del av å definere systemet for varsling, landet virksomhetsområde Breddeidrett også på et konkret forslag til struktur for en digital løsning som vil understøtte systemet. Etter nøye vurdering av behov for medlemmer og ansatte som varslere, sikkerhet, kapasitetshensyn, kompetanse på varsling og håndtering, innordning av system, og funksjonalitet endte beslutningen på løsning 2. Det vil si en løsning hvor organisasjonen vil kjøpe inn en ekstern teknisk løsning, men selv håndtere alle varsler som kommer inn.

Andre viktig milepæler i denne fasen var å definere hva som er en ønsket situasjon for norsk idrett når det gjelder prosesser for varsling, og viktige behov som bør utredes videre:

Ønsket situasjon

- Det er enkelt for alle i norsk idrett å varsle!
- Alle organisasjonsledd har gode rutiner og verktøy til å motta, saksbehandle og fatte avgjørelser om utfall av varsler

Definisjon av behov

- Det er lett å varsle og finne god informasjon om varsling
- Det er lett å følge prosessen for håndtering av varsler, samhandle om prosess og vedtak, og få god rådgivning underveis
- Det er god sikkerhet for persondata og dokumentasjon om varslingsaker

Idémyldre

Idémyldring besto av å utrede hva som er viktig støtte og kompetanse i en varslingsprosess. Gjennom å definere roller og handlinger, så vi på hva som ville være tilhørende behov for støtte og kompetanse. Figuren under viser ett eksempel på oppsummeringen som ble gjort.

Handling /Rolle	Hvem er jeg?	Hva gjør jeg?	Hva slags kompetanse / støtte trenger jeg?
Jeg vil varsle 	Jeg er en person som enten er blitt utsatt for eller kjenner til – et kritikkverdig forhold Jeg er: <ul style="list-style-type: none">- Utøver- Venn / venninne- Person på vegne av utsatt- Trener- Tillitsvalgt- Forelder- Oppdager selv kritikkverdig forhold	Jeg finner en jeg stoler på / har tillit til i idrettslaget og sier fra om hva som er skjedd. Eller Jeg føler ikke at det er trygt å si fra til en på laget. Jeg skriver en e-post / melding via skjema for varsling Eller Jeg har sagt fra og ikke blitt trodd/ tatt på alvor. Jeg skriver en e-post / melding via skjema for varsling til ny person / organisasjonsledd	Jeg trenger å vite hvordan og til hvem jeg skal si fra. Jeg må føle meg trygg på at jeg blir trodd når jeg sier fra, og at det jeg sier blir tatt på alvor. Om jeg føler jeg ikke blir trodd, må jeg vite hvor jeg kan si fra en gang til. Jeg trenger lett å finne en varslings-instruks på nett som forteller meg hva jeg skal gjøre

De andre rollene i en varslingsprosess ble kartlagt på samme måte. Disse omfatter:

- Mottaker av varsel
- Saksbehandler av varsel
- Rådgiver i varslingssaker
- Rådgivere med spisskompetanse om varsling, og ansvar for å gi støtte til rådgivere i varslingssaker og for utvikling av kompetansetiltak

I tillegg ble behovet for digitale systemer og hjelpeverktøy analysert videre. Dette dreier seg på den ene siden om å anskaffe en sikker teknisk løsning for mottak, registrering og saksbehandling av varsler, og på den andre siden om gode maler som vil gjøre de ulike stegene i en håndteringsprosess enklere og mer intuitive. Gode verktøy omfattet også digitale arenaer og rammeverk, og maler for opplæring og kunnskapsdeling.

Løsningsforslag

Arbeidet med å utforme forslaget ble utført av arbeidsgruppen i samarbeid med andre ressurser fra administrasjonen i NIF digital og juridisk avdeling. Løsningsforslaget består av tre tiltak

Innføring av et felles digitalt system for mottak av varsler, registrering av varslingssaker og saksbehandling av varsler i hele organisasjonen. Forslaget er å satse på en ekstern teknisk løsning i kombinasjon internt mottak og håndtering.

Legge til rette for felles landingsside for varsling og informasjonsside for hvordan varsle og saksbehandling for varsler.

Et sett med kompetansetiltak for å styrke kunnskap og handlingskompetanse i forbindelse med varsling og behandling av varsler. Tiltak strekker seg fra bedre instruksjoner for hvordan varsle, til malverk for saksbehandlere.

Teste løsningsforslag

Det gjenstår fortsatt å teste løsningsforslag med ulike ekspertgrupper, målgrupper og/eller brukergrupper. Det er mange ledd og perspektiver som er viktig å få med for å skape et helhetlig bilde av hva som er styrker og svakheter i et system for varsler, og hva som er gode løsninger for de som jobber med varsler i ulike deler av organisasjonen. Løsningsforslag vil derfor testes ut med representanter fra ulike organisasjonsledd i en videre prosess i regi av ansatte i NIF sentralt. Prosess for dette og det videre arbeidet vil utformes etter at en avtale om digitalt system er landet.

VEIEN VIDERE

Utvikling og implementering av alle tiltakene i løsningsforslaget er administrative i karakter og er foreslått innlemmet som del av administrasjonens faste arbeid.

De neste stegene i arbeidet er å kjøpe inn og ta i bruk et digitalt system, designe og operasjonalisere landingssiden og utvikle rammeverk og maler til bruk i varslingsprosessene. Dette inkluderer å tegne opp et klart «kart» over gangen i varslingssaker, hvor man skal varsle om hva og hvem som har hvilken vedtaksmyndighet. Etter dette vil prioriteringer være på opplæringstiltak for alle organisasjonsledd og integrasjon av maler i arbeidet med varsler og i det digitale systemet.

Budsjett og ressurser til videre arbeid

De budsjettmessige konsekvenser av forslaget er estimert til ca 1 million kroner i året pluss 200 000 i etableringskostnader for landingsside og kompetansearbeid

- 30-50 % stilling beroende på antall henvendelser
- Lisenskostnad
- Kommunikasjonsarbeid
- Utvikling av felles landingsside

“

Alle organisasjonsledd skal ha gode rutiner og verktøy til å motta, registrere og saksbehandle varsler, og ivareta menneskene som er del av en varslingsprosess.

Leveranse 4:

Prosess for saker til idrettens domsutvalg

BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

Bakgrunn for leveransen er Oslo idrettskrets' forslag om å opprette en påtalenemnd for idrettens domsutvalg. Dette ble integrert som en del av arbeidet med en etisk og trygg idrett og målet om å belyse og finne løsninger for hvordan vi kan få flere saker - og de riktige sakene - til idrettens domsutvalg. Arbeidet grunner også i viktigheten av å styrke muligheten for å gi klare konsekvenser for uønsket adferd i idretten, og tydelig vise at idrettens medlemmers trygghet og trivsel kommer først. Arbeidsgruppen har sett på hva som kompliserer prosessen for saker til domsutvalget. Noen funn er:

- behov for kunnskap om hva som er nødvendig for å reise en sak for domsutvalget
- behov for informasjon og hjelp til hva slags vedtak et styre kan fatte og hva slags påstand de bør ha med som del av sitt vedtak om påtale til domsutvalget
- diskusjon rundt uavhengighet i styrevedtak når saker er sensitive og i nærmiljøet
- å ta opp en sak til domsutvalget kan kreve økonomisk kraft og ressurser som mange organisasjonsledd enten ikke har, eller som vil sterkt påvirke deres økonomi

PROSESS, FASENE I ARBEIDET OG FORSLAG TIL LØSNINGER

Mål og prosess

Det er et uttalt mål at brudd på Norges idrettsforbunds lover og regler som medfører straff, skal løftes til idrettens domsutvalg. Målet for denne leveransen er å finne gode tiltak som vil øke antall saker som oversendes, men også at det er de riktige sakene som oversendes. Videre er det en viktig prioritering å finne tiltak som gjør at de påtalene som oversendes er av god kvalitet og at personene som har fattet vedtak om å påtale en sak oppfattes å være uavhengige og uten egeninteresse i utfallet av saken.

Proessen for å utforme løsningsforslaget i leveransen har bestått av flere arbeidsmøter med viktige kompetansepersoner innen temaet og erfaringsinnsamling fra andre organer som i dag bistår organisasjonsledd i å reise påtale til domsutvalget. Gym- og Turnforbundet, Fotballforbundet, Studentidrettsforbundet, Kampsportforbundet, Svømmeforbundet m.fl. har gitt oss innsikt i deres arbeid med å løfte saker, og hva som gjør saksgangen til domsutvalget utfordrende. Vi har også hatt samtaler med leder for Idrettens domsutvalg og tidligere medlemmer av sekretariatet for domsutvalget om deres betraktninger til hva som kan være viktige hindringer på veien, og hva personer som henvender seg til dem trenger hjelp til. Oslo idrettskrets har også vært en viktig sparringspartner i tre runder underveis. Deres perspektiver både som idrettskrets, og som forslagstiller for å opprette en påtalenemnd, har vært viktige. Sist, men ikke minst, har erfaringer fra nemndene i Fotballforbundet og Antidoping Norge, og lovutvalget i Skiforbundet gitt verdifull innsikt i utforming av et eventuelt påtaleorgan. Det samme gjelder juridisk avdeling i NIF og NFF, samt IOCs representant i idrettsstyret.

“

Vi vil styrke muligheten for å gi klare konsekvenser for uønsket adferd i idretten, og tydelig vise at idrettens medlemmers trygghet og trivsel kommer først.

Resultatmål for leveranse 4:

Å få flere saker, og de riktige sakene, til idrettens domsutvalg

- God bistand til organisasjonsledd for å påtale saker
- Uavhengighet og kvalitet i påtale av saker

Foto: Marius Krohn-Hauglie

Faser i arbeidet og forslag til løsninger

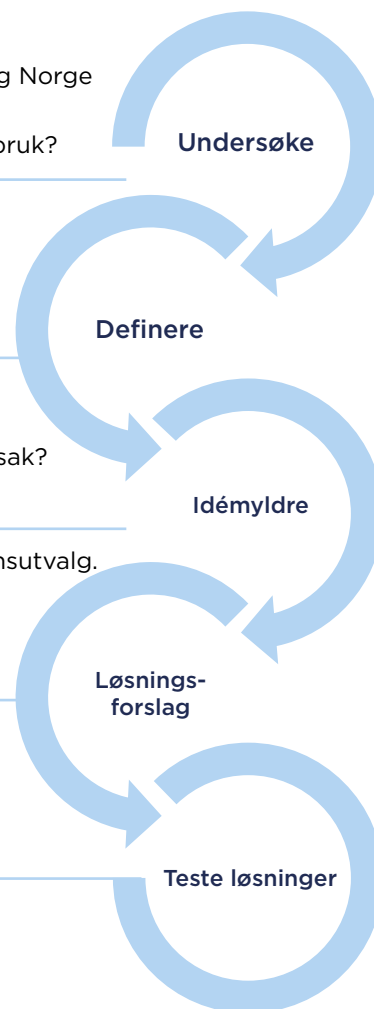
- Kartlegging av prosessen for saker til domsutvalget fra start til slutt
- Innsamling av data fra andre lignende utvalg. Samtaler med NFF, Antidoping Norge og Skiforbundet om erfaringer, styrker og svakheter
- Hva opplever organisasjonsledd som hindringer? Hva er krevende? Ressursbruk?

- Definisjon av riktige utfordringer som grunnlag for idémyldring
- Definere ønsket situasjon: God hjelp til å utforme og oversende påtale og god bistand til å føre saken for domsutvalget.
- Behov: juridisk hjelp til å fatte vedtak, utforme påstand, og føre saker

- Hvordan kan organisasjonsledd få riktig hjelp til riktig tid?
- Hvordan sikre at det blir en god påtale?
- Hvordan sikre at organisasjonsledd har de ressurser de trenger til å føre en sak?
- Kan påtalenemd være en god løsning? Hva er styrker og svakheter

- Rådgivning for å utforme vedtak og oversende saker til påtalenemd og domsutvalg. Bistand til å utforme sak og nødvendig dokumentasjon
- Påtalenemd med fem medlemmer som utreder og vedtar påtale
- Juridisk hjelp til å føre saker

- Frokostmøte for idrettsstyret og diskusjon i styremøte 15 mars.
- Tilbakemeldinger fra juridisk avdeling i NIF, idrettskretser og særforbund
- Sak for Idrettstinget 2021

Undersøke

Å undersøke besto i å samle inn informasjon om bakgrunn og fakta om prosesser for å løfte saker til idrettens domsutvalg og appellutvalg. Kunnskap om domsutvalgets rolle og arbeid, prosess steg for steg for saker som bør løftes til domsutvalget, og hvilke behov ulike organisasjonsledd har i sitt arbeid med å gi konsekvenser i møte med kritikkverdige handlinger og holdninger var viktig informasjonsgrunnlag.

Innsikt i domsutvalgets rolle og arbeid

Idrettens domsutvalg ble nedsatt for å sikre en god, etterrettelig og likeverdig behandling av saker som omhandler brudd på idrettens lover, regler og retningslinjer. Alle organisasjonsledd og Antidoping Norge kan inngi påtale til domsutvalget med krav om at en sak blir reist, når det er avdekket et slikt brudd. Bruddet må være av en alvorlighetsgrad som gjør at den som har brutt loven/reglene/retningslinjene, bør idømmes en straff i henhold til NIFs lover og ikke kun få en disiplinær reaksjon fra organisasjonsleddet selv.

Utvalget består av ni medlemmer som velges på Idrettstinget og som alle er juridisk utdannet og har erfaring fra å fatte domsavgjørelser. Utvalgets myndighet og oppgaver er definert i NIFs lov (§ 4-6, avsnitt 4) og de skal arbeide i henhold til straffebestemmelsene i loven (§ 11 del 2 Straff). Domsutvalget er uavhengig og kan ikke instrueres av organisasjonens styrende organer. Idrettens domsutvalg har de siste årene behandlet ca. 40 saker i året, hvorav halvparten er dopingsaker påtalt av Antidoping Norge og resten er saker om ulike temaer fra andre organisasjonsledd.

Innsikt i saker som oversendes Idrettens domsutvalg og mulige hindringer

Antall saker som oversendes domsutvalget anses som for få. Denne antagelsen er basert på det totale antallet kritikkverdige forhold som har vært til behandling i ulike organisasjonsledd, og som er av en alvorlighetsgrad som burde vært behandlet av domsutvalget. Det er også flere organisasjonsledd som åpent har sagt at de vegrer seg for å oversende en sak til domsutvalget. Det er flere forhold som kan ha bidratt til dette:

- Det har vært flere tilbakemeldinger fra idrettslag, idrettskretser og særforbund om at det oppleves komplisert å ta opp saker til domsutvalget. Det er vanskelig å sette seg inn i hva som kreves rent formelt, og utforming av en påtale oppleves komplisert.
- Prosessen for å løfte saker krever både spesialisert juridisk kompetanse og økonomiske ressurser fra organisasjonsleddet som vil reise en sak, noe ikke alle har. Dette gjelder både utforming av påtale, vedtak om å reise sak og å føre saken for domsutvalget. Dette kan føre til at saker ikke blir tatt opp.
- Det er også flere idrettslag som har fortalt at de ikke tenker på at en sak bør løftes til domsutvalget. Når det gjelder kritikkverdig forhold som er gjort av en enkeltperson, er fokus ofte på å gi en reaksjon i idrettslaget og enten utelukke eller begrense engasjement lokalt.

Innsikt i prosess for saker til domsutvalget og behov til aktører i prosessen

For å se nærmere på hvor skoen trykker, undersøkte vi stegene i prosessen for en sak til domsutvalget. Utgangspunktet for en sak vil være at et organisasjonsledd har avdekket et kritikkverdig forhold, saksbehandlet dette i styret og konkludert med at det bør gis en konsekvens. Styret må så vurdere hva slags konsekvens, det vil si - skal det ilegges en sanksjon eller en straff. Dette defineres i NIF lov. Det som regnes som en sanksjon kan styret ilegge selv. Det som regnes som straff kan kun domsutvalget vedta. Det betyr at alle saker som innebærer straff må oversendes NIFs domsutvalg. For å sende saken til domsutvalget må styret beslutte å reise sak.

Idrettens domsutvalg ble nedsatt for å sikre en god, etterrettelig og likeverdig behandling av saker som omhandler brudd på idrettens lover, regler og retningslinjer.

Figuren viser videre saksgang når et organisasjonsledd kommer fram til at personen som har begått en kritikkverdig handling, bør ilegges straff. Dette innebærer at organisasjonsleddet må reise sak, utforme påtale og bestemme seg for en påstand om straff. De må så føre saken for domsutvalget enten gjennom skriftlig behandling eller muntlig forhandling. Beroende på utfallet, kan det hende de må gjennom samme prosess igjen for appellutvalget. De viktigste behovene for organisasjonsleddet i prosessen er knyttet til å ha tilstrekkelig kunnskap og ressurser til å reise en sak, og gjennomføre prosessen. Spesielt viktig blir kunnskap om idrettens lover, gang i en straffesak og hvordan føre en sak for domsutvalget. For å kunne ha et tilfredsstillende kunnskapsnivå, velger organisasjonsledd ofte å betale for juridisk bistand for å ha tilstrekkelig kompetanse og ressurser i en frivillig drevet idrettshverdag.

Definere

For å jobbe videre mot et godt løsningsforslag var det viktig å definere hva som er hindringer i prosessen for saker til domsutvalget og appellutvalget. Dypere innsikt i og definisjon av utfordringer vil igjen gi mulighet for å definere rammer og muligheter for et løsningsforslag.

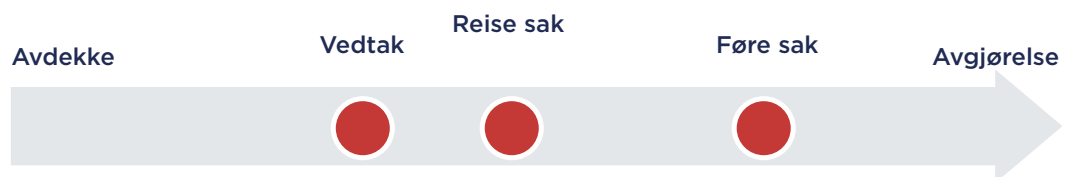
Hovedutfordringer i prosessen for å løfte saker til Idrettens domsutvalg

Vi tok utgangspunkt i saksgangen og tilbakemeldinger om hva som oppleves vanskelig, komplisert eller uforståelig, samt innsamlet erfaring om hvor skoen trykker mest. Arbeidet tok i hovedsak utgangspunkt i hva det jevne styret i et organisasjonsledd, uten juridisk spisskompetanse, vil lure på underveis.

Relevante spørsmål som målgruppen for tiltak har kommet med er:

Idet man har konkludert at noe kritikkverdig har skjedd	Hva slags konsekvens er det riktig å gi? Er det rimelig å gi en sanksjon eller bør det gis en straff? Hva skal til for å gi en straff? Hva er egentlig en straff i idrettssammenheng?
Idet man har vedtatt å reise en sak og påtale et forhold til domsutvalget	Hva skal påtalen inneholde? Hva skal være påstand? (Hva er egentlig en påstand?) Hvor mye straff bør man be om? Hva slags dokumentasjon må med?
Idet man har påtalt forholdet og skal føre saken for domsutvalget	Hvem bør føre saken? Hvordan fører man saker? Hva gjør man om det er skriftlig behandling? Hva gjør man om det er muntlig forhandling?

Ifølge de erfaringene som har kommet fram, er det en stor andel av mulig saker som stopper opp allerede ved første utfordringen om å fatte vedtak om at det bør ilegges en straff. Dette ble påpekt både i dialog med idrettslag og i samtale med domsutvalgets leder Ivar Sølberg. I andre runde er det kravet om å lage en påstand om hva slags straff noen skal få, og om hvordan en bør reise sak, som oppleves komplekst og vanskelig. Dette gjelder både fra et rent kompetanseperspektiv, men også fra et emosjonelt perspektiv om å ta standpunkt til hva slags straff andre skal få.

Et annet perspektiv som er blitt løftet fram, er uavhengighet. Personer som har sendt inn et varsel eller blitt utsatt for et kritikkverdig forhold, og personer det er varslet om, bør oppfatte at vedtak om å reise sak eller ikke, er gjort på et uavhengig grunnlag. Små samfunn eller idretter med et mindre medlemstall kan oppleve at utsatte, varslere og personer det er varslet om, kommer tett på beslutningstagere i styret. Dette kan føre til at involverte parter reiser spørsmål om habilitet eller det kan føles ubehagelig eller vanskelig for styremedlemmer å fatte beslutninger om personer de kjenner godt.

En annen utfordring som kom fram i dialog med personer med erfaring fra domsutvalget, og med juridisk avdeling, er at det tidvis ikke er de riktige sakene som blir løftet til domsutvalget, eller at saksgrunnlaget som er sendt inn, er for ufullstendig til at det kan reises en sak. Førstnevnte handler enten om konfliktsaker eller saker som bør avgjøres etter disiplinærforføyningene i NIFs lov. Disse blir etter vurdering i domsutvalget sendt tilbake til organisasjonsleddet. Sistnevnte er saker hvor varselet forut for saken enten ikke er behandlet grundig nok slik at nødvendig dokumentasjon ikke kan oppdrives, eller at personer som sender inn saken ikke har nok informasjon eller erfaring til å vite hva som bør sendes inn. Flere organisasjonsledd har meldt inn at mengden informasjon som skal sendes inn, kan virke både avskrekkende og overveldende. I tillegg er det tydelig at med veldig ulikt utgangspunkt for å lage en påtale på tvers av styret i idretten, at det er stor variasjon i både kvalitet og utforming, samt hva slags påstand om straff som ulike organisasjonsledd foreslår.

Den siste utfordringen som flere har påpekt, er kompleksiteten og den økonomisk belastning det er å føre en sak for domsutvalget. Organisasjonsledd uten tilgang på nødvendig juridisk kompetanse må leie dette inn, og om prosesser drar ut, kan kostnadene bli omfattende. Organisasjonsledd med nødvendig kompetanse vil på sin side oppleve at betydelig tid og ressurser beslaglegges av prosessen, og at andre oppgaver må settes på hold.

Innsikt i hvilke behov et løsningsforslag bør møte

Ut ifra de hindringer som vi kartla som del av prosessen for saker til domsutvalget, har vi definert ønsket situasjon og de behov som vil utgjøre grunnlaget for idémyldring om løsninger.

Ønsket situasjon

- Alle brudd på NIFs lover, regler og retningslinjer som organisasjonsledd vurderer at bør medføre en straff, skal påtales til idrettens domsutvalg

Definisjon av behov

- Rådgivning og støtte til styrer i organisasjonsledd til å fatte gode vedtak
- Rådgivning og hjelp til å utforme dokumentasjonen som skal sendes videre fra organisasjonsleddet
- Rådgivning for å utforme påtaler i saker eller en kompetent instans som kan gjøre oppgaven
- Tilstrekkelige ressurser for å ha tid og mulighet til å reise sak
- Klare rutiner for å sikre habilitet og tiltro til beslutninger om å reise sak
- Rådgivning for å føre sak for domsutvalget, og eventuelt appellutvalget, eller tilgang på personer med spisskompetanse til å gjøre dette
- Rådgivning for å anke saken til appellutvalget og sende inn nødvendig dokumentasjon

Idémyldring

Idémyldring for å finne et godt løsningsforslag foregikk i flere runder. I første runde så vi til ulike forslag som er spilt inn, og til tiltak allerede gjennomført, for å gjøre prosessen for å løfte saker så god og etterrettelig som mulig. I andre omgang så vi på hva som kunne være ulike muligheter til løsninger og på hvordan de passer inn i et helhetlig bilde. I siste omgang testet vi ut løsningsforslag med juridisk avdeling, med representanter i Idrettsstyret og med Oslo idrettskrets. De ga sine innspill og ideer før et endelig løsningsforslag ble formulert.

Forslag til løsninger fra ulike aktører i organisasjonen for å forbedre prosessen

Det er flere organisasjonsledd som har kommet med ideer og tiltak om hvordan det kan bli enklere å oversende saker til domsutvalget. Antidoping Norge og Skiforbundet har opprettet egne påtalenemder som bistår med å vurdere om det skal reises påtale i en sak, og om hva som skal være med i påtalen til domsutvalget. Det har også blitt fremmet forslag til Idrettstinget om at NIFs domsutvalg bør ha en egen uavhengig påtalenemd utformet på samme lest (Oslo Idrettskrets i 2011, 2015 og 2019). Flere forbund og idrettslag har etterspurt mulighet for rådgivning og juridisk hjelp fra NIF sentralt i utforming av vedtak i varslingssaker, og utforming av påtale til domsutvalget. Det er også blitt foreslått at juridisk bistand til et organisasjonsledd bør dekkes av NIF på samme måte som bistand til advokat dekkes for personer som er påtalt. Sekretariatet til domsutvalget har på sin side prøvd å gjøre det enklere gjennom å lage et eget skjema for å sikre at all nødvendig informasjon og dokumentasjon er sendt med til domsutvalget.

Innspill til ulike løsninger

Ut ifra undersøkelser og samtaler underveis kan vi oppsummere følgende forslag til løsninger:

- » Rådgivning fra NIF sentralt direkte til organisasjonsleddet om hvorfor en sak skal sendes til domsutvalget, og hvordan dette skal gjøres.
- » Opprette en egen juss-hjelp a la juss-buss eller gatejuristen, som har egne jurister som hjelper organisasjonsledd fra vedtak i en sak til saken er ferdig behandlet i domsutvalget og eventuelt appellutvalget.
- » Ansette jurister i juridisk avdeling i NIF som har som hovedoppgave å bistå organisasjonsledd med å utforme påtaler og føre saker.
- » Opprette et eget juridisk hjelpefond som alle idrettskretser og særforbund bidrar til. Ha en anbudskonkurranse og opprette et fast samarbeid med et advokatkontor som leies inn per sak til å utforme påtaler og føre sak.
- » Opprette en uavhengig påtalenemnd (samme som NFF) som vurderer om det skal reises påtale i en sak, og hva som skal være påstanden i påtalen.

Kriterier for å vurdere ulike løsninger

I arbeidet med å vurdere ulike løsninger og eventuelt sette sammen ulike elementer til et helhetlig forslag ble følgende kriterier tatt med:

- Hvordan bistå ulike organisasjonsledd med det de trenger for å behandle alle saker som omhandler kritikkverdige forhold på en god måte ut fra ressurser og kompetanse?
- Hvordan styrke uavhengighet i fatting av vedtak og habilitet i beslutninger om påtale?
- Hvordan sørge for kvalitet i alle påtaler i domsutvalget?
- Hvordan sikre en enhetlig praksis i påstander om straff på tvers av idrettens organisasjonsledd?
- Hvordan sikre at saker som ikke hører hjemme i domsutvalget, slik at utvalget bruker sine ressurser på en best mulig måte?
- Hvordan sikre at løsninger styrker organisasjonens helhetlige arbeid og læring på området?

De ulike tiltakene ble også sortert etter hvilken del av prosessen de vil understøtte, og hvordan de vil være med å oppfylle målsetningen om å få flere saker, og de riktige sakene, til idrettens domsutvalg.

Løsningsforslag

Løsningsforslaget arbeidsgruppen har landet på, i tett dialog med andre deler av organisasjonen, er tredelt.

1. Opprette en stilling som arbeider med rådgivning til organisasjonsledd når de skal fatte vedtak i saker som omhandler kritikkverdig forhold. I de saker som organisasjonsleddet mener bør medføre straff, eller er usikker på om bør medføre straff, bistår rådgiveren med å oversende nødvendig dokumentasjon til Påtalenemnda for idrettens domsutvalg.
2. Opprette en påtalenemnd med minst fem medlemmer for idrettens domsutvalg og appellutvalg med sekretariat dit alle organisasjonsledd kan oversende de saker de mener bør løftes til domsutvalget eller ankes til appellutvalget. Påtalenemnda vil vurdere om saken skal påtales og utforme en påstand til påtalen.
3. Opprette en juridisk stilling som del av sekretariatet i Påtalenemnda som i tillegg til sine administrative oppgaver, har i oppdrag å føre saken for Idrettens domsutvalg og appellutvalg. Ved muntlig forhandling blir det også personens oppgave å prosedere saken.

Mandat, organisering og oppgaver til en påtalenemnd for idrettens domsorganer er foreslått som følger:

Påtalenemndas mandat

Påtalenemnda skal bistå alle organisasjonsledd i NIF med å vurdere grunnlag og påstand i påtale om straff i saker til NIFs domsorganer. Det er frivillig for organisasjonsledd å søke bistand hos påtalenemnda. Påtalenemnda er uavhengig.

Påtalenemnda skal fatte påtalebeslutninger i saker som vedrører mulige brudd på Norges Idrettsforbunds (NIFs) lov kapittel 11 eller regelverk gitt med hjemmel i kapittel 11. Dette inkluderer beslutninger om anke. Påtalenemnda får bistand i sitt arbeid fra påtalenemndas sekretariat.

Oppgavene til påtalenemndas sekretariat

Påtalenemndas sekretariat har i oppgave å organisere nemndas arbeid, forberede saker for nemndas medlemmer, følge opp de beslutninger nemnda fatter, og informere organisasjonsleddet som har sendt inn saken til vurdering om utfall av nemndas behandling. Påtalenemnda blir part i de saker nemnda beslutter å påtale, og påtalenemndas sekretariat vil føre saker for domsutvalget og appellutvalget, og prosedere saker ved muntlig forhandling.

Påtalenemndas organisering og sammensetning

Påtalenemnda skal bestå av minst fem medlemmer; leder, nestleder og minst tre medlemmer. Samtlige medlemmer må være jurister. Det er en fordel om de har erfaring i påtalespørsmål så vel som idrettens organisering, demokratiske prosesser, frivillighet og idrettsaktivitet i topp og bredde. Påtalenemndas medlemmer skal ikke ha ansettelsesforhold eller tillitsverv i NIF, idrettskretser, nasjonale særforbund eller ADNO. Medlemmene velges for to år av gangen av idrettstinget.

Påtalenemndas sekretariat skal bestå av minimum en fast ansatt ressurs med nødvendig juridisk kompetanse for å utføre sine oppgaver. Sekretariatet vil innordnes i NIFs administrasjon og enheten som jobber med varslingssaker og system for varsler. Ansatte i sekretariatet kan ikke ha andre ansattforhold eller tillitsverv, som kan ha en negativ innvirkning i vurdering av habilitet eller uavhengighet.

Overordnet om behandling av saker

Saksbehandlingsregler vil følge av lovforslaget om påtalenemnd til idrettstinget foreslått innført i NIFs lov §11.12.

Påtalenemnda kan i sin behandling fatte vedtak om:

- Å påtale saken til idrettens domsutvalg og hvilken straff det skal innstilles på. Beslutningen kan også kunne inkludere påstand om suspensjon mens saken er under behandling.
- Å anke saken til idrettens appellutvalg
- Å sende saken tilbake til organisasjonsleddet med vedtak om at forholdet ikke vil bli påtalt. I begrunnelsen for vedtaket bør nemnda inkludere en vurdering om forholdet bør sanksjoneres i organisasjonsleddet, eller om det etter deres vurdering er en sak som ikke bør få konsekvenser i henhold til NIFs lover og regler.

Saker vil fordeles av påtalenemndas leder i samarbeid med sekretariatet. Det vil være en eller tre medlemmer som behandler den enkelte sak beroende på sakens alvorlighetsgrad og kompleksitet.

Regler for saksbehandling og øvrige detaljer rundt gangen i nemndas arbeid vil vedtas av Idrettsstyret dersom det blir vedtatt å opprette en påtalenemnd på Idrettstinget.

Teste løsningsforslag

Utprøving av løsningsforslaget har så langt bestått av sparringsmøter med juridisk avdeling i NIF, representanter fra idrettsstyret og Oslo idrettskrets som forslagstiller til å opprette en påtalenemnd. I tillegg foreslår arbeidsgruppen at påtalenemnda, herunder behov, omfang og kostnader, skal evalueres til idrettstinget 2023.

Som det kommer frem av løsningsforslaget, åpnes det i denne omgang ikke for at enkeltpersoner kan henvende seg til påtalenemnda. Dette grunner i gjennomgangen av rutiner for varsling hvor enkeltpersoners mulighet til å varsle skal styrkes. Dette vil vurderes igjen når nemnda og varslingssystemet er i samlet drift og vi har høstet erfaringer om hvordan det fungerer, og vil tas med i evalueringen til idrettstinget i 2023.

VEIEN VIDERE

Veien videre etter idrettstinget består av å konstituere påtalenemnda, forankre det fremtidige administrative ansvaret for en påtalenemnd i organisasjonen, utarbeide saksbehandlingsregler og vedta budsjett for arbeidet.

Om det blir vedtatt på idrettstinget å opprette en påtalenemnd for idrettens domsorganer, er planen å konstituere nemnda høsten 2021. En ansattressurs til sekretariatet og en rådgiver for organisasjonsledd må tilsettes før nemndas arbeid kan startes opp. Arbeidsgruppens forslag er at ansatte tilknyttes den nye enheten som vil ha ansvar for etisk og trygg idrett, arbeidet med varsling og system for varsler, godt styresett m.m. Oppstarten av arbeidet må påregnes å være mer arbeidsintensivt, noe det må tas høyde for i administrasjonen.

Budsjett- og ressurskonsekvenser:

De budsjettmessige konsekvenser av forslaget er estimert til 2,1 millioner kroner i 2022 og 2023:

- 100% stilling til rådgiver (lønn + sosiale kostnader)
- 100% stilling til sekretariatet (lønn + sosiale kostnader)
- Utgifter til drift av påtalenemnda

I tillegg vil det kunne påbeløpe utgifter til økt antall saker i domsutvalget, og til advokatutgifter til personer som er påtalt (der det innvilges). Et påtaleorgan vil gi reduserte utgifter for organisasjonsleddene, men samtidig vil kostnadene for idrettsorganisasjonen samlet sett øke.

“

Vi ønsker at alle brudd på NIFs lover, regler og retningslinjer som organisasjonsledd vurderer at bør medføre en straff, skal påtales til idrettens domsutvalg.

Idretten skal være en rettferdig arena uten juks eller manipulering hvor alle opplever fair-play og respekt for resultater.
Foto: Geir Owe Fredheim

Leveranse 5:

Krav til godt styresett

BAKGRUNN

Begrunnelsen for tingvedtaket om en etisk og trygg idrett spesifiserer at arbeidet også skal omfatte vurdering av hvilke krav idretten skal stille til godt styresett og antikorrupsjon. I flere år var det stor interesse og en del bekymring i media og opinionen rundt godt styresett i idretten, samtidig som norsk idrett har scoret høyt i internasjonale undersøkelser om det samme. NIF gjorde et grundig arbeid med godt styresett og åpenhet gjennom Åpenhetsutvalgets rapport i 2016 og det etterfølgende arbeidet med å iverksette tiltakene rapporten foreslo. Godt styresett er også sentralt i arbeidet med rapporten om fremtidige møteplasser og i prosjekt for Strategi- og organisasjonsutvikling (SOU-prosjektet). Det viktigste innspillet for videre arbeid med krav til godt styresett, er trolig NIFs deltagelse i det internasjonale prosjektet om godt styresett fra 2019 til juni 2021 i regi av EOC, POINTS Project.

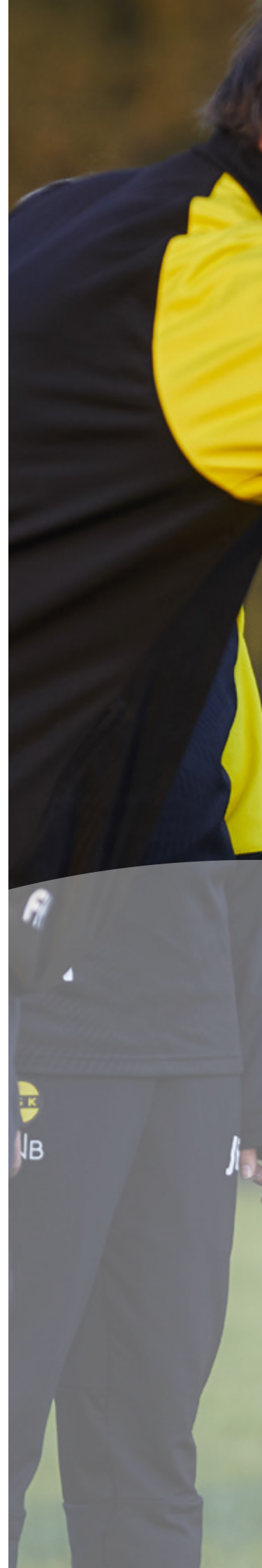
Leveransen har, basert på bestillingen fra Idrettstinget, vektlagt å se på hvordan idretten kan styrke et helhetlig arbeid med godt styresett for fremtiden. Dette inkluderer en analyse av arbeidet i dag, videre prosess for å finne gode krav og kriterier, og se på hvordan gjøre det lettere både å vurdere, og å jobbe med å forbedre, godt styresett i organisasjonsledd i idretten.

PROSESS, FASER I ARBEIDET OG FORSLAG TIL LØSNINGER

Mål og prosess:

Arbeidet med leveransen for krav til godt styresett startet i juni 2020. Arbeidet var imidlertid noe begrenset frem til januar 2021 i påvente av andre leveranser. Det har vært et mål for arbeidet å oppsummere hva som er status for hvordan idretten jobber med godt styresett, og hva som er viktige steg for å utvikle arbeidet videre. På den ene siden handler dette om å utforme felles krav og kriterier som basis for arbeidet. På den andre siden handler det om hvordan arbeidet med godt styresett kan gå fra å være et ad-hoc arbeid, gjennom et utvalg, en rapport eller et prosjekt, til å bli en bevisst og integrert del i det kontinuerlige arbeidet idretten gjør.

Arbeidsprosessen for leveransen har bestått av kartlegging av arbeid som gjøres, og arbeidsmøter om veien videre. Kartlegging av arbeid er gjort gjennom samtaler med relevante fagpersoner og rådgivere, gjennomgang av relevante rapporter og undersøkelser, gjennomgang av rapportering over post 2 og post 3 og et eget prosjekt der praksisstudenter har gjennomgått alle særforbunds nettsider. I arbeidsmøtene har arbeidsgruppa på bakgrunn av innsamlet informasjon og samtaler jobbet fram et løsningsforslag som søker å stake ut veien videre.

“

Arbeidet med godt styresett i idretten skal bli en bevisst og integrert del i det kontinuerlige arbeidet idretten gjør.

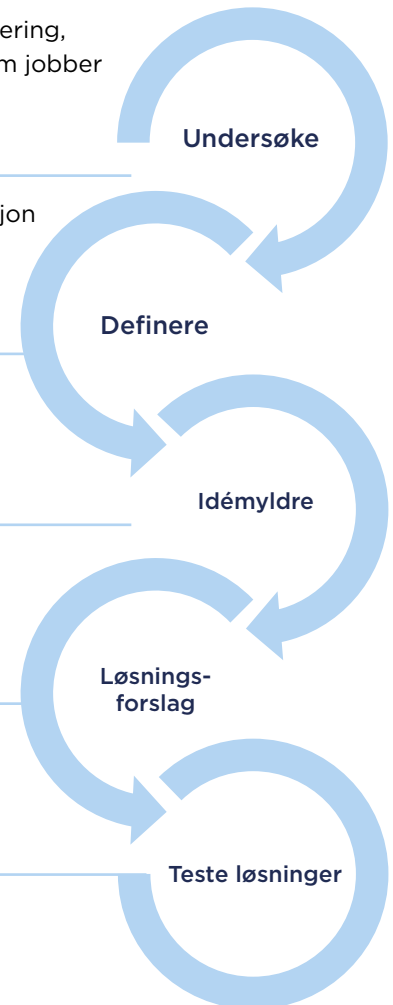
Resultatmål for leveranse 5:

- Felles krav og kriterier til godt styresett
- Arbeid med godt styresett som er tilpasset ressurser og behov i ulike organisasjonsledd
- Felles eierskap til arbeidet

Foto: Eirik Førde

Faser i arbeidet og forslag til løsninger

- Innsamling av data: Points-prosjektet, Play the Game-rating, Post 3-rapportering, Bedre klubb, samtaler med særforbund, idrettskretser og personer i NIF som jobber med godt styresett om deres erfaringer og innsikt.
 - Hva slags kriterier og inndeling i krav? Hvordan måles utvikling over tid?
-
- Ønsket situasjon: Organisasjonen har krav til godt styresett og anti-korrupsjon på alle nivåer. Krav er tilpasset ulike ressurser og behov.
 - Behov: Klare krav og kriterier å jobbe etter, mulighet for å måle status og framgang, tilgang på god rådgivning
-
- Hva er godt styresett og hvordan jobbe med temaet i hele organisasjonen?
 - Hva er en god inndeling for godt styresett? Balansere tillit og kontroll
 - Hvordan differensiere krav som stilles til NIF, særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag?
-
- Definere hva godt styresett er i norsk idrett
 - Konkretisere kriterier og bruk av inndelingen til EOC gjennom Points-prosjektet. Introdusere bruk av SIGGS-verktøyet fra EOC til særforbund
 - Prosess for medvirkning for å styrke kunnskap, eierskap og forankring
-
- Diskusjon i idrettsstyret 13. - 14. april og på konferanse 15. juni
 - Medvirkningsprosess: Informasjon ut og innspill inn
 - Utforske ulike samarbeid på tvers med Bedre klubb, styringsbarometeret, SIGGS og Play the Game

Undersøke

Å undersøke besto i å samle inn informasjon om bakgrunn og fakta om godt styresett både i og utenfor organisasjonen. Viktige informasjonsgrunnlag var hvordan de ulike delene av organisasjonen jobber med godt styresett, samt søk etter gode definisjoner som kan være med på å sette rammen for et styrket arbeid med godt styresett i idretten.

Sentrale definisjoner

Det finnes mange ulike definisjoner på hva godt styresett er, men det er likevel relativt stor enighet om at det innebærer en styringsmodell som er demokratisk, gjennomsiktig og ansvarliggjort. I NIFs seneste samarbeidsprosjekt med EOC om temaet, Points-prosjektet, handler godt styresett om systemene og prosessene; det å sikre god styring, tilsyn og ansvarlighet for en organisasjon.

Det er få entydige definisjoner av godt styresett i frivillige organisasjoner på norsk. Det nærmeste vi har funnet er Frivillighet Norges 11 prinsipper for godt styresett, som omfatter prinsipper for styring, åpenhet, økonomi, inntekter, evaluering, aktivisme, samarbeid, arbeidsgiveransvar, ledelse av frivillige og inkludering. Godt styresett er plassert som del av styrets ansvar både i internasjonale definisjoner og hos Frivillighet Norge.

Basert på gjennomgangen av ulike definisjoner, har arbeidsgruppen endt på følgende begrepsinnhold; I idrettens arbeid omfatter godt styresett beslutninger, prinsipper og prosesser knyttet til organisasjonens struktur, styring og tilsyn. Det innebærer å over tid utvikle og vedlikeholde en hensiktsmessig organisering, en god styringsstruktur og gode styringsprinsipper. Det inkluderer prosesser for hvordan idretten velger sine representanter, tar beslutninger og legger strategier og planer, og prinsipper for hvordan idretten forvalter sine ressurser, både menneskelige og materielle. Det omfatter også de strukturer og rutiner organisasjonen har for evaluering, tilsyn og kontroll.

Kriterier og krav til godt styresett

Som oppdraget til leveransen understreker, er det i dag ikke utviklet egne krav til godt styresett for organisasjoner og organisasjonsledd i idretten, og det mangler et samlet rammeverk på tema. Imidlertid har NIF vært med i det internasjonale arbeidet til EOC på området, som har jobbet fram hva et arbeid med godt styresett bør inneholde. Som del av «POINTS Project», (Points-prosjektet) er det både utarbeidet en overordnet inndeling av prinsipper for godt styresett med tilhørende kriterier og forklaringer, og verktøy for måling og veikart for videre arbeid.

Principle 1: Integrity	Principle 2: Autonomy & Accountability	Principle 3: Transparency	Principle 4: Democracy, participation & Inclusivity
1.1 Personal integrity	2.1 Autonomy	3.1 Vision & mission	4.1 Statutes
1.2 Risk management	2.2 Accountability	3.2 Strategy	4.2 Democratic process & elections
1.3 Human resources management	2.3 Responsibilities & clearness of role	3.3 Availability of documents and information	4.3 Decision-making process
1.4 Integrity of sport competitions: anti-doping	Career support for athletes / staff / volunteers	3.4 Internal communication and consultation	4.4 Representativeness & participation of athletes
1.5 Integrity of sport competitions: prevention of competition manipulation	2.5 Financial aspects	3.5 External aspects	4.5 Diversity & inclusivity

Målingsverktøyet som er utviklet går under forkortelsen SIGGS, og står for «Support the Implementation of Good Governance in Sports». Verktøyet er en undersøkelse som gir grunnlag for en egevaluering av status for godt styresett, og omfatter alle prinsipper og kriterier som gjengitt over. Verktøyet gir også egne «veikart» og råd for forbedring for de områdene som en organisasjon scorer lavt på.

Prinsippene og verktøyet som er utviklet i Points-prosjektet, er basert på tidligere standarder utviklet i IOC og representerer en samlet innsats på tvers av olympiske komiteer i Europa på temaet. Prinsippene og kriteriene sammenfaller også godt med arbeidet til Europarådet med aksjonspunkt 3 i «The Khazan action plan» om sport og integritet, samt andre internasjonale initiativ på området.

Styringsstruktur og styrets arbeid som navet i godt styresett

Styringsstruktur beskriver ulike organer og roller som er sentrale for ledelse i en organisasjon. Den skal bidra til en tydelig og forutsigbar ledelse og gi gode rammer for medvirkning. Den legger grunnlaget for både prosesser og systemer for godt styresett. Hvordan et styre arbeider, og kulturen i styret, gir på sin side grunnlaget for kvaliteten i et godt styresett. Det er viktig at både medlemmene individuelt, og styret som et samlet kollegium, arbeider på en måte som skaper tillit, åpenhet og troverdighet i organisasjonen og til organisasjonen.

Godt styresett handler også om å skape rammer og rutiner for styret, slik at det er enkelt for medlemmer å sette seg inn i roller og ansvar, jobbe sammen på en god måte, samhandle godt med administrasjon og valgte utvalg, samt overta stafettspinnen fra tidligere styret. Det handler også om å begrense styrets makt. Gjennom evalueringer og kontrollorgan skal ethvert styre stilles til ansvar for de beslutninger de tar, og hvordan de forvalter organisasjonens ressurser. Som beslutningstagere og ledere blir styret utgangspunktet for en god styring av en organisasjon og et godt styresett.

Godt styresett og Norges idrettsforbund

Det er flere gode undersøkelser om godt styresett og Norges idrettsforbund. De siste to er gjennomført av henholdsvis Play the Game og EOC ved points-prosjektet. Play the Game har en egen rangering, og i deres «National Sports Governance Observer 2019» kom Norge best ut med 76%¹⁵. NIF kom også høyt opp på listen med egen-evalueringsverktøyet SIGGS til points-prosjektet. Norsk idrett scoret her høyt på kriterier som demokrati, økonomi og retningslinjer. På den andre siden viste undersøkelsen at vi har forbedringspotensial når det kommer til valgordninger, administrasjon av ansatte, karrieremuligheter for utøvere og representasjon av utøvere i styret og utvalg.

Nyttige kilder for å vurdere status for godt styresett er NIFs egne rapporter de siste årene og eksterne vurderinger av disse. Både Åpenhetsrapporten og rapporten Fremtidig møteplasser gir god innsikt og anbefalinger for organisasjonens arbeid. Begge rapportene har hatt en tydelig og viktig innvirkning på organisasjonens arbeid og ulike ledd har tatt til seg anbefalingene og satt disse ut i praksis. For Åpenhetsrapporten har det også kommet en egen dokumentanalyse¹⁶ fra Hans Erik Næss som vurderer innhold og tiltak i rapporten. I hans abstrakt påpeker han at det mest interessante ved rapporten er ikke det den omhandler, men det den ikke har tatt med. «Mens rapporten beskriver behov for prosessuell endring, ignorerer den viktigheten av organisasjonens kultur som gjør åpenhet gjennomførbart som en institusjonell kvalitet. Som et resultat ekskluderer rapporten en av de mest avgjørende faktorene for fornyet offentlig tillit til NIF.»¹⁷ I denne sammenheng er rapporten til NIFs pågående prosjekt for Strategi- og organisasjonsutvikling (SOU-prosjektet) interessant og viktig lesning. Den svarer på de svakheter Hans Eriks Næss påpeker, og viser i tillegg hvordan organisasjonen konkret kan utvikle sin kultur og godt styresett. Rapporten gir innsikt i hva som bør være viktige prinsipper for styring, ledelse og kompetanseutvikling, og hvordan ledere kan ta aktive grep for å utvikle organisasjonskulturen. Ikke minst gir den anbefalinger til hvordan organisasjonen best kan struktureres for å oppfylle idrettens formål, og løse sine oppgaver effektivt og på en ansvarlig måte. I så henseendet er beslutningene i kjølvannet av rapporten det viktigste enkelttiltaket NIF har for godt styresett i inneværende år.

¹⁵ Undersøkelse gjennomført november 2018. NIF og syv utvalgte særforbund deltok i undersøkelsen.

¹⁶ Næss, Hans Erik. «Godt styresett i Norges Idrettsforbund. En kvalitativ analyse av Åpenhetsrapportens rapport» *Scandinavian sport studies forum issn 2000-088x, volume ten, 2019, 177-199.*

¹⁷ *Ibid*, s177. Oversatt fra engelsk.

Andre kilder for status for godt styresett er årsrapporter, spillemiddelrapporten, kontrollutvalgets rapport og revisors beretning. Samlet kan de si mye om status for arbeidet i organisasjonen. Videre må også nevnes idrettstingvedtaket fra 2019 og påfølgende arbeid med etisk og trygg idrett. Utvikling av felles etiske retningslinjer for idretten (etiske leveregler), etisk råd, forbedringer av prosesser for varsling om og påtale av kritikkverdige forhold, og denne leveransen om krav til godt styresett, er alle tiltak som styrker organisasjonens arbeid for godt styresett.

Godt styresett og særforbund

Også for særforbundene har vi god oversikt. Rapportering over post 2 og post 3 gir god innsikt i viktige parametre for godt styresett, som planer, instruksjoner, fullmaktsmatriser med mer. Det gjør også styringsbarometeret, som er et tilbud til alle særforbund for å lære mer om status i og for eget forbund på tema knyttet til godt styresett. Spørsmål inkluderer en ledelsesindeks både for styret og administrasjon, kunnskap om viktige strategidokumenter, og relasjonen til NIF og andre særforbund. I januar og februar i år har vi også hatt et eget prosjekt med praksisstudenter tilknyttet virksomhetsområdet Breddeidrett, som har kartlagt hvert forbunds nettsider og årsrapporter, og hvordan arbeid rundt godt styresett kommuniseres. Viktig læring fra dette arbeidet er at selv om særforbundene har strukturer, rutiner og arbeid som er knyttet til godt styresett på plass, er dette underkommunisert på forbundenes nettsider. Et annet funn er at det finnes mange ulike retningslinjer på spesifikke tema tilgjengelige, men det er få forbund som har en overordnet etisk retningslinje for sin virksomhet. Det var også en tydelig tilbakemelding at nettsidene i større grad bør reflektere hva særforbundene har av aktiviteter både på godt styresett og på viktige verditema som inkludering. Undersøkelsen viste at nær alle forbund har mulighet for varsling på e-post, men at informasjon om varsling bør gjøres mer tilgjengelig på sidene.

Godt styresett og idrettslag

Status for idrettslag har vi funnet mindre informasjon om. Arbeidet for et godt styresett ivaretas primært gjennom Klubb utvikling og konsepter som Bedre klubb i NIF, Kvalitetsklubb i NFF og Klubbhuset i Håndballforbundet. Det er i dag ca åtte ulike programmer i særforbundene for idrettslag og klubber, og noen flere har laget interne systemer. Per i dag har 668 klubber gjennomført Bedre klubb-konseptet i regi av NIF.

Definere

For å jobbe videre mot et godt løsningsforslag, var det viktig å definere hva vi anser som sterke og svake sider ved dagens arbeid med godt styresett. Videre var det viktig å definere hva som er en ønsket situasjon for organisasjonen, og hva som er viktig behov for organisasjonsledd i arbeidet med godt styresett.

Styrker

Norges idrettsforbund, idrettskretser og særforbund har gode systemer og prosesser for styring. Det er i stor grad felles forståelse av hva organisasjonsdemokratiet er, og det er god oppslutning om flertallets beslutninger. Det er gode strategidokumenter som ligger til grunn for organisasjonsleddenes arbeid, og gode økonomirutiner. Det er også uavhengige kontroll- og domsorganer i organisasjonen, og det er gode tilsynsordninger og kontrollrutiner. Våre undersøkelser har også vist at det er gode rapporteringsrutiner fra særforbund og idrettskretser på temaer som utgjør kjernen i godt styresett.

Organisasjonen har over de siste årene vist stor vilje og engasjement for å forbedre viktige områder innen godt styresett. Fra arbeidet med Åpenhetsutvalget rapport, til rapporten om Fremtidige møteplasser, til idrettstingvedtaket om å styrke en etisk og trygg idrett har organisasjonen både vedtatt og iverksatt tiltak som har sørget for betydelige forbedringer for åpenhet, etterrettelighet og rapportering med mer. Dette videreføres i dagens arbeid med SOU-prosjektet, bærekraftarbeidet og arbeidet for en etisk og trygg idrett.

Svakheter

Det har historisk sett vært mer vektlegging av enkeltleveranser på spesifikke områder enn å styrke kunnskapen om hva godt styresett er og innebærer i sin helhet. Eksempelvis ble det i oppfølgingen av Åpenhetsutvalget rapport i større grad vektlagt å få på plass spesifikke tiltak, heller enn å få på plass en helhetlig strategi og krav. Det har ikke, etter det arbeidsgruppen erfarer, heller vært en tradisjon for egen-evaluering på jevnlig basis i NIF sentralt eller i idrettsråd og idrettslag som ledd i et kontinuerlig arbeid.

Når det gjelder tiltak som har vært gjennomført på godt styresett, er de til dels et resultat av at det gjennom media har blitt rapportert om negativ praksis eller hendelser. Det er viktig å være lydhør og at organisasjonens ledelse viser at de evner å respondere på negative kritikk på en konstruktiv måte. Men, for mye fokus på ekstern kritikk kan gjøre organisasjonen sårbar for å bruke opp ressurser på å løpe etter enkeltsaker, fremfor å bygge gode helhetlig systemer og løsninger for organisasjonen. Det medfører også at organisasjonen på noen områder ikke selv har satt agenda for godt styresett, men handlet reaktivt og i etterkant. Arbeidet for godt styresett sentralt i organisasjonen har derfor, på disse områdene, vært preget av ad-hoc arbeid gjennom prosjekter og rapporter.

Navet til godt styresett er selve styret i ulike organisasjonsledd og prinsipper rundt styring. God kunnskap og kursing for styrets medlemmer er derfor avgjørende. Dette gjennomføres for organisasjonsledd i dag, men er ikke obligatorisk. Det er derfor ikke alltid at styrets medlemmer får den kunnskap eller opplæring de burde ha. Selv om organisasjonen har rutiner og prinsipper på plass er det ikke garantert at disse følges om ikke de får tilstrekkelig opplæring og kunnskap om dem. Dette gjelder spesielt for idrettslagene. Selv om det i dag er et godt klubb utviklingsarbeid, bør dette arbeides styrkes, og felles strategier bør sikre at det er tilstrekkelig ressurser som kan sørge for kunnskap om godt styresett og god styring helt ut i alle idrettslag.

Ønsket situasjon og definisjon av behov

Ønsket situasjon

- Organisasjonen har klare krav til godt styresett på alle nivåer.
- Krav er tilpasset ulike ressurser og behov.

Definisjon av behov

- Klare krav og kriterier å jobbe etter
- Mulighet for å måle status og framgang
- Godt planverk som er lett å ta i bruk
- God kursing om styrets formelle ansvar, rolle- og ansvarsforståelse, og rolle- og ansvarsavklaring mellom styre og administrasjon
- Tilgang på god rådgivning og informasjon om godt styresett

Idémyldre

Idémyldring om mulig løsningsforslag har strukket seg fra helt overordnede definisjoner av begrepet godt styresett for idretten, til konkrete krav og kriterier, til hvordan lage kommunikasjonsplaner og kurs om temaet. Spørsmål og refleksjoner som har kommet opp inkluderer:

Hva er godt styresett i og for idretten?

Det er i dag ikke en entydig definisjon av godt styresett i idretten. I tilrettelegging for godt styresett er det viktig med felles rammer og definisjoner. Disse gjør det lettere å ha en felles samtale om temaet, sette mål underveis og gjengi arbeidet som gjøres. En refleksjon til denne delen av diskusjonen har vært at ordet krav kan oppfattes statisk og lite prosess-orientert. Et alternativ til felles krav kan være et felles rammeverk med inndeling i tema og kriterier, der det settes egne mål. Dette for å gjøre det lettere å integre en kontinuerlig tilnærming til arbeidet i organisasjonen.

Hvordan jobbe med temaet i hele organisasjonen og skape felles forståelse?

Det er viktig å legge opp en god kommunikasjon som gjør tema enkelt å forstå. Termer som brukes bør forklares godt, og være lette å finne informasjon om. Videre bør arbeidet med godt styresett legges opp som en prosess, framfor et sett med tiltak. Det bør tilrettelegges for å måle status og utvikling på ulike områder og se muligheten for enhetlig måling for hele organisasjonen. Fokus bør være på å finne ett felles språk om godt styresett hvor klar-språk vektlegges.

Hva er en god tematisk inndeling for godt styresett?

I undersøkelsesfasen kom det fram fire måter å inndele godt styresett; Frivillighet Norges 11 prinsipper, IOCs rammeverk fra 2011, EOCs rammeverk fra Points-prosjektet og styringsbarometeret som brukes av særforbund. Idretten burde se på hvordan man kan utvikle ett sett med kriterier som alle måles etter, uansett nivå.

Hvordan differensiere krav/mål som stilles til ulike organisasjonsledd?

Om målet er å finne et enhetlig rammeverk og krav/mål man setter til godt styresett, bør dette tydelig differensieres for de ulike delene av organisasjonen. Arbeidet med godt styresett bør gjøre det lettere å drive organisasjonen, ikke vanskeligere, og det bør stilles ulike krav og mål ut fra nivå av drift, kompleksitet og ansvar.

Hvordan sikre balanse mellom tillit og kontroll?

For mange er godt styresett synonymt med rutiner for evaluering, revisjon og kontroll. Det er liten tvil om at dette er viktige deler av godt styresett, men etter arbeidsgruppens mening handler det i større grad om å skape tillit til de systemer og prosesser vi har for ledelse og styring. Tydelig definisjon og et samordnet arbeid for godt styresett, å styrke arbeidet for en etisk og trygg idrett, og ansvarliggjøring når regler og retningslinjer brytes, er viktige tiltak som allerede er satt i gang for bygge tillit i og til organisasjonen. Løsningsforslag til godt styresett bør bygge videre på dette og se på hvordan tillit kan styrkes ytterligere.

Hvordan sikre medvirkning i og kunnskap om godt styresett ut i alle ledd?

Som del av arbeidet bør det sees på hvordan man kan sørge for en god involvering i alle ledd i organisasjonen, ikke bare for denne leveransen, men i et kontinuerlig arbeid. Det vil være viktig å se på hvordan medvirkning og eierskap til temaet kan styrkes, og hvordan stafettpippen «godt styresett» kan overleveres fra styre til styre.

Resultatet av idémyldring er gjengitt i løsningsforslaget.

“

Vi ønsker at organisasjonen har klare krav til godt styresett på alle nivåer.

Løsningsforslag

Løsningsforslag for leveransen består av fire konkrete prioriteringer for et videre arbeid med godt styresett. Forslaget vil sette rammene for en videre prosess og hvordan idretten kan lage et sett med anbefalinger for arbeidet med godt styresett på alle nivåer, som er tydelige og lette å kommunisere.

1. Definere hva godt styresett er i norsk idrett og designe en lettfattelig og helhetlig kommunikasjon rundt tema.
2. Konkretisere kriterier til godt styresett ut ifra inndelingen til EOC i Points-prosjektet. Evaluere Styringsbarometeret opp mot bruk av SIGGS verktøyet fra EOC. Konkretisere hvilket måleverktøy som skal anbefales til NIF sentralt, idrettskretser og særforbund. Legge opp en strategi for at verktøyet blir tatt i bruk.
3. Sette i gang en prosess i organisasjonen for å styrke kunnskap, eierskap og forankring av godt styresett ut i idrettsråd og idrettslag. Se hvordan krav til godt styresett kan tilpasses størrelse på organisasjonsleddet og hvilke ressurser som er tilgjengelig
4. Samarbeid med ekstern ekspert som Play the Game, for å sparre om hvordan arbeidet kan bli best mulig.

Teste løsningsforslag

Arbeidet med å prøve ut rammer og kriterier for godt styresett vil legges opp etter Idrettstinget, og vil skje i dialog med relevante fagrådgivere og med medvirkning fra særforbund, idrettskretser, idrettsråd og idrettslag.

VEIEN VIDERE

Veien videre etter idrettstinget består av å legge opp en prosess for å realisere løsningsforslaget steg for steg. Arbeidsgruppen, i samråd med internasjonal avdeling, har foreslått en digital konferanse 15. juni som tar opp tematikken, og foreslår en videre prosess med arbeidet i organisasjonen. Prosessen vil enten starte opp i august 2021 eller januar 2022, beroende på tilgjengelige ressurser for arbeidet, og status for forankring av arbeidet i administrasjonen. Arbeidet med godt styresett er i SOU-prosjektet foreslått inn i den enheten som skal jobbe med etikk, varsling, etisk råd og etiske leveregler med mer. Arbeidsgruppen støtter dette.

Budsjett og ressurser til videre arbeid

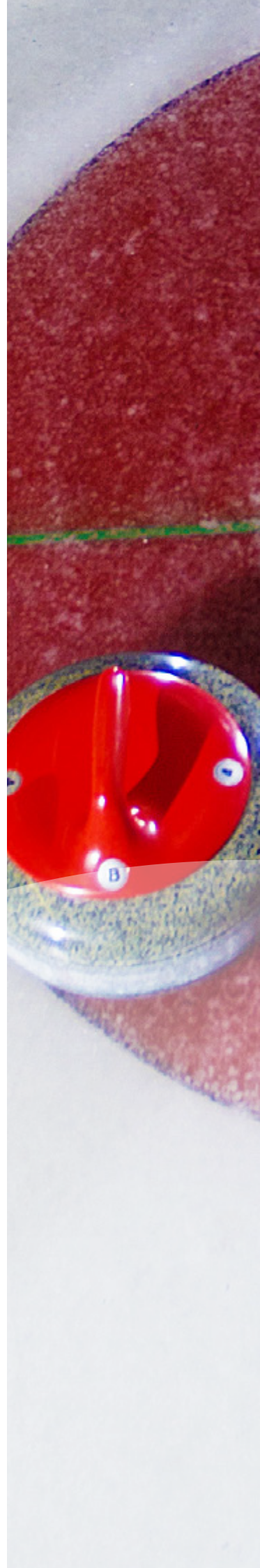
Med nåværende forslag er kostnadsbildet estimert til ca. 500 000 kroner i året:

- 50 % rådgiverstilling
- Kompetansearbeid og medvirkningsprosesser
- Kommunikasjonsarbeid

Anbefalinger til det videre arbeidet for tingperioden 2021 til 2023

Arbeidsgruppen har følgende anbefalinger for videre arbeid med en etisk og trygg idrett for neste tingperiode.

1. Arbeidsgruppen bes følge opp og videreføre arbeidet med alle fem leveransene som nå har blitt definert til tinget 2021, og sørge for en god implementering og overlevering til drift i organisasjonen.
2. Definere leveranse(r) som omhandler barn og unges trygghet (safeguarding). I arbeidet skal det inngå blant annet
 - a. Tydeliggjøre idrettens standpunkt om barns rett til beskyttelse og trygghet (barnekonvensjonen artikkel 19 og artikkel 6).
 - b. NIFs deltagelse i EPAS prosjektet «Child safeguarding in sports»
 - c. Ivaretagelse og utvikling av politiattestordningen
3. Se nærmere på hvordan leveranser som er del av en etisk og trygg idrett, kan styrke arbeidet som nå startes opp med mangfold og inkludering. Spesielt leveransene om varsling og spisskompetanse om diskrimineringsgrunnlag, godt styresett og kriterier om inkludering vil være relevante og ligge tett opp mot mangfoldsarbeidet.

“
Idretten skal være en organisasjon som vektlegger etiske standarder, godt styresett, og bærekraftige løsninger. Vi forvalter fellesskapets ressurser med respekt, jobber mot korrupsjon og tar hensyn til klima og miljø i all vår virksomhet.

Foto: Eirik Førde

Glede

Fellesskap

Helse

Ærlighet

Frivillighet

Demokrati

Lojalitet

Likeverd

NORGES IDRETTSFORBUND OG OLYMPISKE OG PARALYMPISKE KOMITÉ

Postadresse
Postboks 5000
0840 Oslo

Besøksadresse
Sognsveien 73
0855 Oslo

tlf +47 21 02 90 00
e-post nif-post@idrettsforbundet.no
www.idrettsforbundet.no
org.nr. 947 975 072 mva